

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

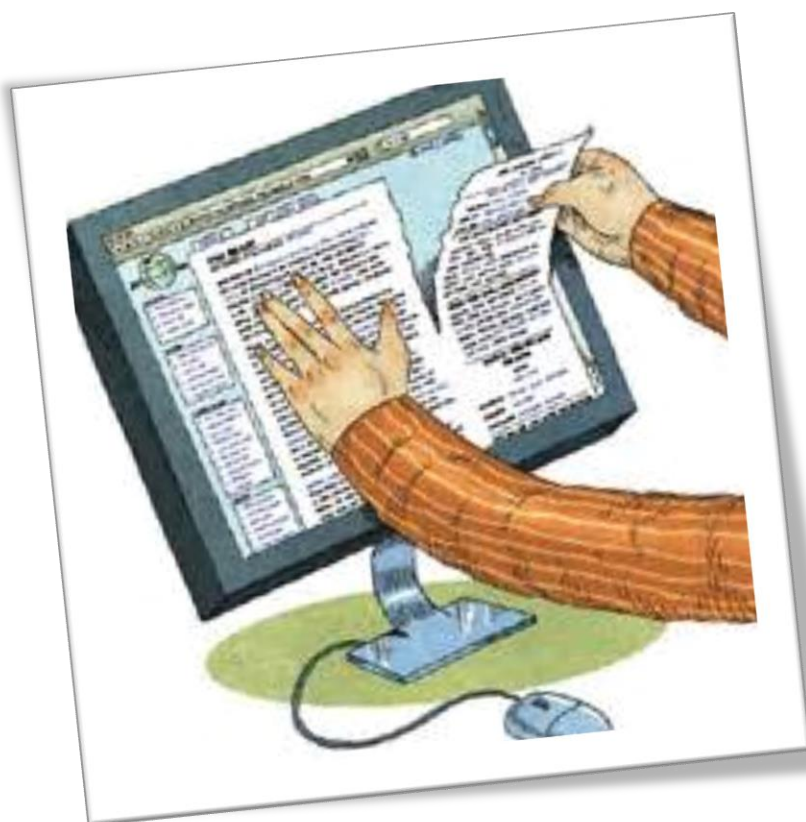
نقش ایرانداک در گسترش اخلاق پژوهش

۳	قوانین و مقررات
۹	سامانه‌ها
۱۸	پژوهش
۲۴	انتشارات علمی
۳۰	میزگرد و سخنرانی علمی
۳۶	کارگاه و دوره آموزشی

شهریور ۱۳۹۸

به نام خدا

از پنج دهه پیش که پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) کار مدیریت اطلاعات علم و فناوری را در ایران آغاز کرد، همواره در پی پیشبرد اخلاق پژوهش بود و این کار را بیشتر با گردآوری، سازمان‌دهی، و اشاعه اطلاعات دنبال می‌کرد. ایرانداک از سال ۱۳۹۲ کوشش تازه‌ای را در این زمینه آغاز کرد که با پیشنهاد قوانین و مقررات و پیگیری تصویب آنها، ارتقای سامانه‌های پیشین و ساخت سامانه‌های تازه، انجام پژوهش، برگزاری کارگاه‌ها و میزگرد، و نهادسازی همراه بود. در این گزارش، چکیده‌ای از نقش ایرانداک در گسترش اخلاق پژوهش آمده است.

قوانین و مقررات

پیشبرد اخلاق پژوهش از سال ۱۳۹۲ در ایرانداک فزونی یافت. ایرانداک از این سال، قوانین و مقرراتی را به نهادهای قانون‌گذار و سیاست‌گذار مانند مجلس شورای اسلامی؛ شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ شورای عالی فضای مجازی؛ شورای دستگاه‌های نظارتی ریاست جمهوری؛ وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری (عتف)؛ و وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی پیشنهاد کرد. از این میان، وزارت عتف در سال ۱۳۹۵ «ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها» و مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۶ قانون «پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» را در این زمینه به تصویب رساندند و در آنها برای ایرانداک مأموریت‌های ویژه‌ای در این راستا بنیاد نهادند.

آیین‌نامه «ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها»

آیین‌نامه «ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها» را وزیر عتف با شماره ۱۹۵۹۲۹/و در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶ به تصویب رساند که با شماره ۱۱/۱۹۸۰۹۷ در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۷ ابلاغ شد.

بر پایه این آیین‌نامه، همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی زیر نظر وزارت عتف باید پیشنهاد پایان‌نامه و رساله‌های («پارسا»های) مصوب و «پارسا»های دانشجویان خود را پس از دفاع در سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد به نشانی sabt.irandoc.ac.ir ثبت و تمام‌متن آنها را در قالب و به شیوه ایرانداک بارگذاری کنند. بر پایه ماده هشت و نه این آیین‌نامه، مؤسسه‌ها باید با بازنگری در فرایندهای آموزش و دانش‌آموختگی دانشجویان خود، پیش از تصویب پیشنهاد پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری و دفاع از آنها، اصالت آنها را با کاربرد سامانه «هماندجو» به نشانی tik.irandoc.ac.ir بررسی کنند.

«هماندجو» با دریافت متن نوشتار از کاربر و مقایسه خودکار آن با تمام‌متن «پارسا»های ایرانداک، نوشته‌های همانند را بازایی و اندازه همانندی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می‌دهد. بر پایه آیین‌نامه، مؤسسه‌ها باید پیش از تصویب پیشنهاد «پارسا»ها، پیشینه آنها را در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) ganj.irandoc.ac.ir بررسی کنند یا این خدمت را از سامانه پیشینه پژوهش ایرانداک به نشانی pishineh.irandoc.ac.ir دریافت کنند.

مقدمه

□ نگهداری و حفظ اطلاعات در یک آرشیو ملی با شیوه‌های استاندارد و ایفای نقش پایگاه داده یکپارچه ملی و اعتباربخشی به داده‌های پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها با ثبت و تأیید آنها؛

-

-

- ماده ۱. در این آیین نامه مراد از هر یک از واژه‌های زیر، تعریف برابر آنهاست:

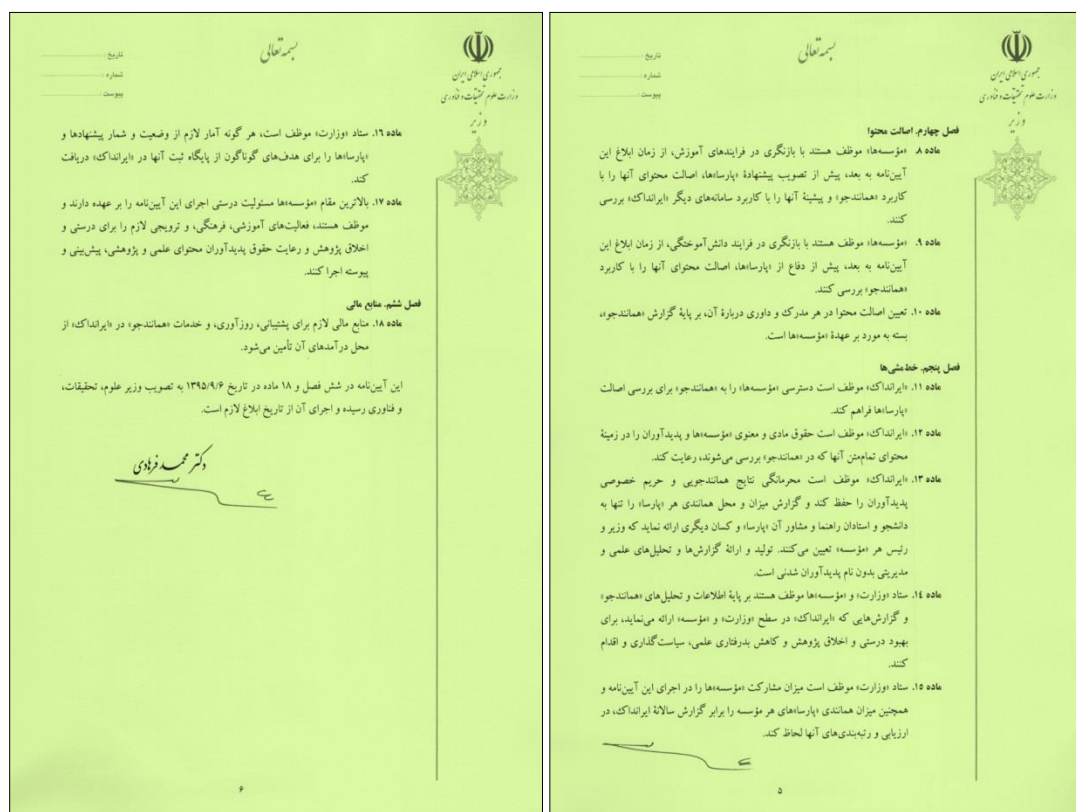
فصل نخست. تعریف و اژدها

- فصل دوم: ثبت پیشنهاد (پروپوزال) و «پارام»
 ماده ۳. «موسسه با موظف مستند، از این پس پیشنهاد «پارام»های مصوب دانشجویان خود را که طبقیندی (محرمانه)، خیلی محرمانه، سری، به کلی سری، یا مانند آنها) ندارند، در سامانه‌های اطلاعاتی «پارام» ثبت و تأیید و متن کامل آنها را در قالب و ثبت شیوه‌ای که «پارام» تعیین می‌کند، بارگذاری کند. ارائه گواهی ثبت پیشنهاد «پارام»های دانشجویان برای تأیید آنها و همچنین هر گونه پرداخت مالی به استادان راهنما و مشاور یا دانشجویان به ترتیبی که در آیین‌نامه و شیوه‌نامه و «مهر به ثبت» خود اعلام می‌دارد، است.

- ل سوم. اشاعه و دستوری
ماده 5. «ابرانداک» موظف است اطلاعات پیشنهادها و «پارساها» را به شکل زیر و به صورت رایگان در محیط وب اشاعه دهد:

بل سوم. اشاعه و دسترسی

- 2

قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی

قانون «پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» در نشست ۱۳۹۶/۵/۳۱ مجلس شورای اسلامی تصویب شد، در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۸ به تأیید شورای نگهبان رسید، و در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۱۴ برای اجرا ابلاغ گردید.

در تبصره نُه این قانون حوزه‌های علمیه و همچنین همه دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی زیر نظر وزارت عتف و وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی (از جمله دانشگاه علمی کاربردی؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ جهاد دانشگاهی؛ مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی؛ مؤسسه‌های وابسته به دستگاه‌های آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی؛ مؤسسه‌های وابسته به دستگاه‌های اجرایی؛ و دانشگاه فرهنگیان) باید پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی خود را در سامانه‌های اطلاعاتی ایرانداک ثبت و تمام‌متن آنها را همانندجویی کنند. بر پایه این قانون، گواهی ثبت و بارگذاری تمام‌متن و همانندجویی این مدارک برای پرداخت‌های مالی به استادان و دانشجویان بایسته است.

روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران

مصوبات مجلس شورای اسلامی
مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی
شماره ویژه نامه: ۹۸۲

سه شنبه، ۳۱ شهریور ۱۳۹۶

سال هفتاد و سه شماره ۳۱۱۲۰

قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی

شماره ۴۹۱۸۵/۱۰۱

حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر حسن روحانی
رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران
عطف به نامه شماره ۱۱۹۲۸۶/۵۰۹۲۱ مورخ ۱۰/۹/۱۳۹۲ در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم (۱۳۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی که با عنوان لایحه مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود، با تصویب در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۲۹/۵/۱۳۹۶ و تأیید شورای محترم نگهبان، به پیوست ابلاغ می‌گردد.

رئیس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی

شماره ۷۳۹۰

۱۹/۶/۱۳۹۶

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به پیوست «قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» که در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ سی و یکم مردادماه یک هزار و سیصد و نود و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۸/۶/۱۳۹۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۲۹۱۸۵/۱۰۱ مورخ ۱۲/۶/۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی واصل گردیده، جهت اجرا ابلاغ می‌گردد.

رئیس جمهور - حسن روحانی

قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی

ماده واحده - تهیه، عرضه و یا واگذاری اثری از قبیل رساله، پایان‌نامه، مقاله، طرح پژوهشی، کتاب، گزارش یا سایر آثار مکتوب و یا ضمیمه پژوهشی - علمی و یا هنری اعم از الکترونیکی و غیرالکترونیکی توسط هر شخص حقیقی یا حقوقی به قصد انتفاع و به‌عنوان حرفه یا شغل - با هدف ارائه کل اثر و یا بخشی از آن توسط دیگری به‌عنوان اثر خود، جرم بوده و مرتکب یا مرتکبان علاوه بر واريز وجوه دريافتي به خزانة دولت مشمول مجازات به شرح زیر می‌باشند:

۱- ارتکاب جرم توسط شخص حقیقی مشمول مجازات جزای نقدی درجه سه و محرومیت از حقوق اجتماعی درجه شش است.
۲- در صورت ارتکاب جرم توسط شخص حقوقی علاوه بر مجازات مرتکب و مدیران و گردانندگان مربوطه - مجازات شخص حقوقی حسب مورد مطابق مواد (۲۰)، (۲۱) و (۲۳) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۲/۱۲/۱۳۹۲ تعیین می‌گردد.

نصیره ۱- معافیت در جرائم موضوع بندهای (۱) و (۲) مستوجب حداقل مجازات مقرر می‌باشد.
نصیره ۲- در صورتی که ارتکاب جرم موضوع این قانون از طریق پایگاه الکترونیکی و یا در قالب بنگاه (شامل مؤسسه، شرکت یا هر نوع دیگر) اعم از ثبت‌شده یا نشده انجام شود و یا برای انجام آن اقدام به تبلیغ به هر نحو گردد، مرتکب یا مرتکبان به میانگین حداقل و حداکثر مجازات مقرر فوق محکوم می‌شوند.

نصیره ۳- محل بنگاه و یا پایگاه الکترونیکی مندرج در نصیره (۲) به درخواست یکی از ورارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا سایر مراجع مربوطه و با دستور مراجع قضائی حسب مورد مهر و موم (پلمب) یا متوقف می‌شود.

نصیره ۴- بازرسان ورارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در اجرای این قانون و مطابق قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۲/۱۲/۱۳۹۲ پس از فراگیری مهارت‌های لازم، عندالاقضاء می‌توانند به‌عنوان ضابط خاص محسوب شوند.

نصیره ۵- ارائه خدماتی که در جریان تهیه آثار پژوهشی - علمی و هنری انجام آنها توسط اشخاص ثالث متعارف است از قبیل خدمات آزمایشگاهی، تأیید، کمک به گردآوری داده‌ها، ترجمه، تکثیر و ویراستاری اثر، مشمول حکم مقرر در این قانون نیست.

نصیره ۶- در صورت استفاده از آثار منقولیه موضوع این قانون توسط اعضای هیات علمی، دانشجویان، کارکنان اداری و طلاب، ضمن سلب هرگونه امتیاز مادی و یا معنوی مرتب بر آن و ملفی‌الاثربودن هرگونه مدرک تحصیلی، پایه، مرتبه علمی، رتبه و یا عناوین مشابه علمی، به تخلفات نامبردگان حسب مورد توسط هیات‌های انتظامی اعضای هیات علمی، هیات‌های رسیدگی به تخلفات اداری، کمیته‌های انضباطی دانشجویان و با دادسرا و دادگاه ویژه روحانیت رسیدگی شده و به مجازات‌های زیر محکوم می‌شوند:

الف - هیات علمی به یکی از مجازات‌های ردیف (۷) تا (۱۱) ماده (۸) قانون مقررات انتظامی هیات علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور مصوب ۱۲/۱۲/۱۳۹۲ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن
ب - دانشجو به یکی از مجازات‌های ردیف (ب - ۱) تا (ب - ۵) ماده (۷) آیین‌نامه انضباطی دانشجویان جمهوری اسلامی ایران مصوب جلسه ۲۵۸ مورخ ۱۲/۶/۱۳۷۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی و اصلاحات و الحاقات بعدی آن
ج - کارکنان اداری به یکی از مجازات‌های ردیف (د) تا (ک) ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۷/۹/۱۳۷۲ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن

ت - طلاب: بر اساس قوانین و مقررات دادسرا و دادگاه ویژه روحانیت

نصیره ۷- ورارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند جهت پیشگیری از جرائم موضوع این قانون اقدامات زیر را انجام دهند:

- ۱- ترویج فرهنگ احترام به حقوق مالکیت فکری از طریق گنجاندن دروس ذکریط و اصلاح سرفصل برنامه‌های درسی و برگزاری کارگاههای آموزشی
- ۲- الزام دانشگاهها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی به اعمال نظارت دقیق بر رعایت حقوق مالکیت فکری در آثار علمی و پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی
- ۳- اعمال مجازات انتظامی اخراج دانشجو یا ابطال پایان‌نامه و رساله یا مدرک تحصیلی در صورت احراز جرم موضوع این قانون با توجه به میزان تخلف
- ۴- اعمال مجازات انتظامی تزلزل رتبه یا پایه عضو هیات علمی، اخراج، لغو قرارداد در صورت احراز جرم موضوع این قانون در آثار علمی با توجه به میزان تخلف

نصیره ۸- سایر دستگاههای دولتی و عمومی غیردولتی مکلفند در صورت احراز جرم موضوع این قانون توسط کارکنان خود به‌منظور استفاده از مزایای شغلی، مجازات انتظامی مقرر در بند (د) ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری را نسبت به مرتکب اعمال نمایند.

نصیره ۹- حوزه‌های علمیه و همچنین دانشگاهها، پژوهشگاهها، مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی فناوری دولتی و غیردولتی زیر نظر ورارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از جمله دانشگاه علمی‌کاربردی، دانشگاه آزاد اسلامی، جهاد دانشگاهی، مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی، مؤسسات آموزش عالی وابسته به دستگاههای آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی، مؤسسات آموزش عالی وابسته به دستگاههای اجرائی و دانشگاه فرهنگیان موظف هستند از این پس، پیشنهادها (پروپوزال‌ها)، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی خود را که فاقد طبقه‌بندی هستند در سامانه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) ثبت و تأیید کرده و قابل تمام متن و نتیجه را همانندجوبی کنند. ارائه گواهی ثبت و بارگذاری قابل تمام متن و نتیجه همانندجوبی این مدارک برای هرگونه پرداخت مالی به اسنادان رها، مشاور و داور و تخصیص امتیاز در ترفیع و ارتقای آنها و همچنین دانشجویان الزامی است.

نصیره ۱۰- آیین‌نامه اجرائی این قانون ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون به پیشنهاد مشترک ورارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با همکاری وزارت دادگستری تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران می‌رسد.
قانون فوق مشتمل بر ماده‌واحد و ده نصیره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ سی و یکم مردادماه یک هزار و سیصد و نود و شش مجلس شورای اسلامی تصویب شد و در تاریخ ۸/۶/۱۳۹۶ به تأیید شورای نگهبان رسید.

رئیس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی

آئین نامه اجرایی قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی

آئین نامه اجرایی قانون «پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» در نشست ۱۳۹۸/۵/۲۳ هیئت وزیران تصویب شد.

بر پایه ماده دو این آئین نامه به منظور سیاست گذاری و انجام اقدامات پیشگیرانه، تدوین استانداردها و راهنماهای اخلاق در پژوهش، نظارت، اعتباربخشی، ایجاد هماهنگی و وحدت رویه بین کارگروه های اخلاق در پژوهش مؤسسات، تدوین استانداردهای تهیه آثار علمی از قبیل رساله، کتاب، پایان نامه، مقاله، طرح پژوهشی، و مانند آنها و رسیدگی به اعتراضات نسبت به تصمیمات کارگروه اخلاق در پژوهش مؤسسات، کارگروه وزارتی اخلاق در پژوهش در سطح وزارت عتف و با عضویت رئیس ایرانداک تشکیل می شود.

۴۴۶۱۲ ات ۵۵۶۸۶ هـ
شماره
تاریخ ۳۸/۵/۴

جمهوری اسلامی ایران
رئیس جمهور
توسعه مدیریت و توان
بسمه تعالی
با سعادت بر محمد و آل محمد*

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - وزارت دادگستری

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۸۸/۵/۲۳ به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با همکاری وزارت دادگستری و به استناد تبصره (۱۰) ماده واحده قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی - مصوب ۱۳۹۶ - آئین نامه اجرایی قانون یادشده را به شرح زیر تصویب کرد:

آئین نامه اجرایی قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی

ماده ۱- در این آئین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می رود:

۱- قانون: قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی - مصوب ۱۳۹۶ -

۲- وزارت: هر یک از وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (حسب مورد).

۳- مؤسسه: هر یک از دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی اعم از دولتی و غیردولتی مصوب شورای گسترش وزارت و سایر مراجع قانونی و حوزه های علمیه دارای مجوز از شورای گسترش حوزه های علمیه.

۴- خدمات متعارف: خدماتی که بخشی از فرایند ماهوی طراحی، ایجاد و گزارش نتایج پژوهش نیستند و برون سپاری آنها توسط گروه پژوهشی یا پژوهشگر به شخص ثالث در ازای پرداخت حقالزحمه یا مانند آن براساس عرف علمی متخصصین هر رشته موجه است.

۵- آثار تقلبی: آثار منسوخ در متن ماده واحده قانون.

۶- مشابهت یابی (هماندجویی): سازوکاری که در آن، سامانه تحت شبکه (وب) یا دریافت متن از کاربر و مقایسه خودکار آن با متن کامل پیشنهاد (پروپوزال)، پایان نامه، رساله، کتاب، طرح پژوهشی و مقاله های موجود در پایگاه های داده و منابع دارای دسترسی آزاد در شبکه (وب)، نوشته های همانند را بازتابی و میزان همانندی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می دهد.

۷- ایرانداک: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران و همتراز آن (حسب مورد).

ماده ۲- به منظور سیاست گذاری و انجام اقدامات پیشگیرانه موضوع بندهای (۱) و (۲) تبصره (۷) ماده واحده قانون، تدوین استانداردها و راهنماهای اخلاق در پژوهش، نظارت، اعتباربخشی، ایجاد هماهنگی و وحدت رویه بین کارگروه های اخلاق در پژوهش مؤسسات، تدوین استانداردهای تهیه آثار علمی از قبیل رساله، کتاب، پایان نامه، مقاله، طرح پژوهشی و مانند آنها و رسیدگی به اعتراضات نسبت

۱

۶۶۶۱۲ ات ۵۵۶۸۶-۵۵۵۶۸۶

شماره
کتاب: ۳۹۸/۵۴/۳۸

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تقریباً هر شصت و نه روز

به تصمیمات کارگروه اخلاق در پژوهش موسسه کارگروه وزرات اخلاق در پژوهش در سطح وزارت

و با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

۱- معاون پژوهشی وزیر اداری،

۲- معاون آموزشی وزیر،

۳- معاون حقوقی و امور مجلس وزیر،

۴- رئیس ایرادگاه،

۵- دو نفر پژوهشگر صاحب نظر عضو هیئت علمی،

۶- یک نفر عضو هیئت علمی رشته حقوق،

۷- دو نفر صاحب نظر در حوزه اخلاق در پژوهش،

تیمسره ۱- اعضای ریجتهای (۴) و (۲) این ماده به پیشنهاد معاون پژوهشی وزیر و با حکم

وزیر به مدت (۲) سال انتخاب می‌شوند و انتخاب آنان برای دو دوره متوالی مجاز است.

تیمسره ۲- دبیرخانه کارگروه در معاونت پژوهشی وزارت بدون ایجاد ساختار سازمانی جدید

تشکیل می‌شود و تصمیمات کارگروه وزرات اخلاق در پژوهش توسط معاون پژوهشی وزیر ابلاغ

می‌شود.

تیمسره ۳- دبیرخانه موظف است گزارش سالانه فعالیتات کارگروه را به وزیر ذریعاً تهیه کند.

تیمسره ۴- با تشکیل کارگروه وزرات اخلاق در پژوهش، سایر کارگروههای متناظر موجود در وزارت

منحل می‌شوند.

ماده ۴- به منظور رعایت استقلال اخلاقی محسوب کارگروه وزرات اخلاق در پژوهش

در مراحل مختلف فارغی از اجراء و گزارش نتایج پژوهشها و همچنین اجرای سیاستهای کارگروه

مذکور از جمله انعقاد تفاهات پیشگیرانه موضوع دهانی (۱) و (۲) تیمسره (۲) ماده واحده قانون،

کارگروه اخلاق در پژوهش در سطح موسسه با ترکیب زیر شکل می‌گیرد:

۱- رئیس موسسه (رئیس)،

۲- معاون پژوهشی و فناوری (یا معاون مشایه) موسسه (دبیر)

۳- معاون آموزشی موسسه

۴- سه نفر عضو هیئت علمی صاحب نظر در امور پژوهشی، با معرفی معاون پژوهشی و فناوری

موسسه و حکم رئیس موسسه

۵- یک نفر به عنوان نماینده جامعه علمی به انتخاب مجمع انجمنهای علمی و حکم

رئیس موسسه

تیمسره یک نفر صاحب نظر اخلاقی در پژوهش به انتخاب و حکم رئیس موسسه

۲- یک نفر عضو هیئت علمی رشته حقوق به انتخاب و حکم رئیس موسسه

تیمسره ۱- اعضای ریجتهای (۲) و (۴) و (۲) این ماده به مدت (۲) سال انتخاب می‌شوند و

انتخاب آنان برای دو دوره متوالی مجاز است.

تیمسره ۲- دبیرخانه کارگروه در معاونت پژوهشی و فناوری (یا معاون مشایه) موسسه و

بدون ایجاد ساختار سازمانی جدید تشکیل می‌شود.

۶۶۶۱۲ ات ۵۵۶۸۶-۵۵۵۶۸۶

شماره
کتاب: ۳۹۸/۵۴/۳۸

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تقریباً هر شصت و نه روز

تیمسره ۳- موسساتی که با توجه به ساختار تشکلاتی خود به تشخیص وزارت، امکان تشکیل

کارگروه اخلاق در پژوهش را ندارند، از نظر اجرای تکالیف ملایم در این آیین نامه تابع کارگروه اخلاق

در پژوهش یکی از دانشگاههای دولتی به تشخیص وزارت خواهند بود.

ماده ۴- وظایف کارگروه اخلاق در پژوهش موسسه به شرح زیر است:

۱- بررسی و آسیب شناسی علل و زمینه های بروز تخلفات پژوهشی و اعمال تدابیر پیشگیرانه

۲- به سطح موسسه و ارجاع موضوع به واحدهای ذریعاً

۳- پیش نهاد اصلاح مقررات و رویه های موجود به کارگروه وزرات اخلاق در پژوهش در راستای

کنش زمینه های بروز تخلفات پژوهشی،

۴- پیگیری اخلاق در پژوهش، مستشاری علمی و اطلاع رسانی در سطح موسسه

۵- برنامه ریزی برای افزایش سطح گاهای انضامی هیئت علمی، دانشجوین و کارکنان موسسه از

طریق برگزاری کارگاههای آموزشی، محافلها، نشستهای علمی و نظائر آن.

۶- اطلاع رسانی در خصوص استناداتهای محسوب اخلاق در پژوهش، معیارات کارگروه

وزرات اخلاق در پژوهش و سایر موارد مشابه که توسط مراجع ذریعاً اعلام می‌شود.

۷- بررسی اولیه و کارشناسی گزارشهای ارتکاب تخلفات پژوهشی موضوع ماده (۱۰)

این آیین نامه.

۸- اجرای مصوبات کارگروه وزرات اخلاق در پژوهش و ازباده گزارش عملکرد به کارگروه

وزارت متبوع

۹- بررسی و تصویب پیشنهاد (پروپوزال) پژوهشهایی که براساس معیارات کارگروه وزرات اخلاق

در پژوهش، شروع مراحل انجام آنها منوط به اخذ تأییدیه از کارگروه اخلاق در پژوهش موسسه است.

ماده ۵- دستورالعمل نحوه تشکیل، روش کار و شرح وظایف کارگروه اخلاق در پژوهش، نحوه

مدیریت تعارض منافع، شرایط و نحوه انتخاب نماینده جامعه علمی، نحوه انتخاب، آموزش و شرایط

برای مدت (۲) سال انتخاب می‌شوند و انتخاب آنها برای دو دوره متوالی مجاز است.

ماده ۶- موسسه موظف است در اجرای تیمسره (۲) ماده واحده قانون فعالیتات زیر را انجام دهد:

۱- پیشنهاد (پروپوزال) راهکارها و پان نامه های فاقد طبیعتی دانشجوین تصمیمات تکمیلی

با پس از تصویب در موسسه، در ایرادگاه ثبت شود.

۲- تهیه و رساندن و پان نامه های اخلاقی از دفعه ای به ایرادگاه مشایه های ثبت شود و ازباده گزارش

مشایه های برای تصمیم مجوز طاف اخلاقی است. ایرادگاه موظف است امکان مشایه های

برسط (۱) را برای موسسه ایجاد کند.

۳- ازباده گزارش ثبت نمای پان نامه / راهکارها در ایرادگاه برای افراخت از تصمیم ایامی است.

۴- استفاده از اشکال پان نامه / راهکارها مربوط برای ترغیب پان نامه / اشکال مشایه های ثبت شود و ازباده

حساب مالی و برقراردی از مزایای مالی آن، منوط به ازباده گواهی ثبت نمای و مشایه های

پان نامه / راهکارها در ایرادگاه است. گواهی مذکور باید به صورت برسط (۱) (۱) قابل فیلتر باشد.

۶۶۶۱۲ ات ۵۵۶۸۶-۵۵۵۶۸۶

شماره
کتاب: ۳۹۸/۵۴/۳۸

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تقریباً هر شصت و نه روز

تیمسره ۱- موسسات وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند اطلاعات

موضوع این ماده را در سامانه اشکال این وزارتخانه ثبت و مشایه های ثبت نمایند.

وزارت بهداشت موظف است شهیدات لازم را برای انتشار و ثبت اطلاعات در ایرادگاه مطابق

استانداردهای ایرادگاه اتخاذ کند.

تیمسره ۲- نحوه عمل در خصوص اطلاعات و داده های به موضوعات امنیتی، دفاعی و دارای

طبیعتی موضوع قانون مجازات انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی، محسوب (۱۳۵۲-)

و این نامه اجرائی آن - مصوب ۱۳۵۲ - طبق آیین نامه اجرائی تیمسره بند (۲) ماده (۴۲) قانون برنامه

پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

ماده ۷- خدمات متردنی که در هر یک از مراحل طراحی، انجام و گزارش نتایج پژوهش بیرون سپاری

می‌شوند، باید در پیشنهاد (پروپوزال) پژوهشی به صورت شفاف بیان شوند و به تصویب موسسه

برسد.

ماده ۸- موسسه موظف است متن کلی پان نامه های فاقد طبیعتی را حداکثر پنج سال پس از

تاریخ طاف منتشر کند.

ماده ۹- در اجرای تیمسره (۲) ماده واحده قانون، وزارت افرادی از بازرسان خود که در وزارت و

مؤسسات اشکال به کار دارند، به عنوان شایع خاص دادگستری تعیین و به منظور طی دوره آموزشی

شایعان دادگستری و دریافت کارت ویژه شایعان دادگستری به مراجع قضایی مربوط معرفی می‌کند.

شایعان خاص باشند پس از دریافت کارت ویژه در حدود قانون و مقررات انجام وظیفه می‌کنند.

تیمسره ۱- چنانچه هر یک از جرایم موضوع قانون، توسط اشخاص حقیقی و حقوقی به قصد انتفاع و

به عنوان حربه یا شغل ارتکاب یابد، ضابطان خاص باشند تحقیقات لازم را در آن خصوص انجام

می‌دهند و ضمن گزارش به وزارت و موسسه متبوع، مراتب را جهت تعقیب کیفری به دادستان

شهرستان می‌رسانند. این امر مانع طرح شکایت مستقیم وزارت یا موسسه به دادسرای عمومی و

قانونی نیست. ضابطان خاص مکلف به بررسی و تعقیب در زمینه جرایم ارتکابی باشند حسب نظر

وزارت یا موسسه متبوع هستند.

تیمسره ۲- ترکیب بنا بر مکان جرایم موضوع ماده واحده قانون با حکم دادگاه، مختلفند و نحوه

درافتی ناشی از جرم را به حساب خرافه و ریزر کنند.

تیمسره ۳- وزارت می‌تواند در پیگیری جرایم موضوع ماده واحده قانون علاوه بر استفاده از بازرسان

خود به عنوان شایع خاص، در حدود قانون از همکاری سایر شایعان دادگستری نیز استفاده کند.

تیمسره ۴- در ارتکاب جرایم موضوع ماده واحده قانون به صورت سازمان یافته و تکرار و تعدد آن،

ضوابط تشدید مجازات برابر قانون خواهد شد.

ماده ۱۰- گزارشهای ارتکاب تخلفات پژوهشی موضوع تیمسره (۲) ماده واحده قانون بودا در

کارگروه های اخلاق در پژوهش موضوع ماده (۲) این آیین نامه مطرح می‌شوند. کارگروه های مزبور

ضمن بررسی و تحقیق قضائی و در صورت لزوم ارجاع امر به کارشناسی تخصصی در موضوع، پرونده

را به همراه پیشنهادهای خود به مراجع پیش رینی شده، در تیمسره (۲) ماده واحده قانون ارسال می‌کنند

۶۶۶۱۲ ات ۵۵۶۸۶-۵۵۵۶۸۶

شماره
کتاب: ۳۹۸/۵۴/۳۸

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تقریباً هر شصت و نه روز

تا مطابق قانون و مقررات مربوط، نسبت به موضوع رسیدگی شود. نظر کارگروه برای مراجع ابلاغ شده

جانب کیفری دارد.

تیمسره - کارگروه های اخلاق در پژوهش مکلفند فرد در مقابل ارتکاب تقلب را در جریان کامل

پرونده قهر دهند و برای وی مجتذ دفاع منطقی کنند. مراجع موضوع تیمسره (۲) ماده واحده قانون نیز

مکلفند امکان دسترسی به تمام اطلاعات پرونده و بهره مندی از وکیل یا نماینده را برای فرد در مقابل

ارتکاب تقلب فراهم کنند.

ماده ۱۱- در صورت طبیعت محکومیت صادر شده توسط مراجع موضوع تیمسره (۲) ماده واحده

قانون، مراتب به اطلاع موسسه و سازمان اداری و استنادی کشور و دستگاههای اجرائی ذریعاً در

مورد کارکنان بخش دولتی می‌رسد و در مورد کارکنان سایر بخشها به نحو مقتضی اطلاع رسانی

خواهد شد تا نسبت به سلب هرگونه امتیاز مادی یا معنوی مرتبط بر آن و لغو اثر آن در گونه مخرب

تخصصی، پان نامه علمی، رتبه یا عنوان مشابه علمی، اقدام قانونی لازم را به عمل آورند.

ماده ۱۲- لغو اثر مخرب تخصصی حاصل از تقلب موضوع تیمسره (۲) ماده واحده قانون، پس از

اثبات تقلب علمی کارگروه اخلاق در پژوهش موسسه و معکوبیت قضایی در مراجع موضوع تیمسره

(۲) ماده واحده قانون، توسط موسسه صادر کننده انجام می‌شود.

ماده ۱۳- در صورت ارتکاب تقلب علمی موضوع قانون توسط دانش آموزان دانشگاههای خارج از

کشور که در مرکز تخصصی خارج از کشور، ازباده گزارش گرفته است، پرونده حسب مورد توسط

وزارت به یکی از مؤسسات ارجاع می‌شود. در صورت تحقیق حکم مربوط به ارتکاب تقلب علمی،

گواهی نامه ارزشی صادر شده توسط واحد صادر کننده از درجه اعتبار ساقط خواهد شد.

اسحاق جهانگیری
معاون اول رئیس جمهور
گروه ۱

ایرانداک برای پیشبرد اخلاق پژوهش سامانه‌های گوناگونی را فراهم آورده است. برخی از این سامانه‌ها بر پایه آیین‌نامه «ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها» و قانون «پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» و برخی نیز برای آموزش و توانمندسازی پژوهشگران درست شده‌اند.

سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد

بر پایه تبصره ۴ «قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» مصوب ۳۱ مرداد ۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی و آیین‌نامه اجرایی این قانون، مصوب ۲۳ مرداد ۱۳۹۸ هیئت وزیران؛ همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی دولتی و غیردولتی باید تمام متن پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها، دانشجویان تحصیلات تکمیلی خود را که طبقه‌بندی ندارند، در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) ثبت کنند. برای آسان‌سازی این فرایند، ایرانداک سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد (ثبت) را در اختیار دانشجویان گذارده است. دانشجویان پس از تصویب پیشنهاد، به نشانی sabt.irandoc.ac.ir مراجعه و اطلاعات پیشنهاد خود را ثبت و شناسه ره‌گیری دریافت می‌کنند. پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نیز پس از ثبت و بارگذاری فایل تمام‌متن و تأیید ایرانداک، آماده پذیرش دانشگاه می‌شوند. دریافت شناسه ره‌گیری به‌منزله ثبت پایان‌نامه یا رساله در سامانه است و دانشجو باید آن را برای گام‌های بعدی به مؤسسه محل تحصیل اعلام کند. سپس دانشگاه وارد سامانه می‌شود و اطلاعات دانشجو را بررسی و اگر تأیید کند، در سامانه ثبت پایانی می‌شود. تا پایان شهریور ۱۳۹۸، بیش از ۴۱۶ هزار «پارسا» و بیش از ۱۹۱ هزار پیشنهاد در این سامانه ثبت شده‌اند.

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، دستاورد کاربرد فناوری اطلاعات در خدمات مدیریت اطلاعات علم و فناوری در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است. پیشینه این بخش از خدمات ایرانداک به دهه چهل بازمی‌گردد که کار گردآوری، سازمان‌دهی، و اشاعه اسناد علمی و فناوریانه در مرکز اسناد علمی آغاز شد. هر چند اکنون بیشترین داده‌های روزآمد گنج از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و پیشنهادها، آینه‌های علمی، ملی قلمرو آن گسترده است و طرح‌های پژوهشی، گزارش‌های دولتی، و مقاله‌های علمی را نیز در بر دارد. کار پایگاه اطلاعات علمی ایران، نخستین بار در سال ۱۳۷۰ در رایانه‌های «مین فریم» و محیط نرم‌افزار «سی‌دی‌اس‌آی‌اس‌آی‌اس» شروع شد. در سال ۱۳۷۳ این پایگاه با فناوری «دایال‌آپ» در شبکه‌ای با نام «صبا» از دور در دسترس کاربران قرار گرفت. سال ۱۳۷۸ بود که اینترنت به ایرانداک وارد شد و دسترسی به گنج نیز در وب فراهم شد. از آن پس با پیشرفت فناوری اطلاعات، این پایگاه نیز قابلیت‌های تازه‌ای یافته است و در گذر زمان، نسخه‌های گوناگونی از آن با فناوری‌های روز به کار رفته‌اند. این پایگاه در نشانی ganj.irandoc.ac.ir با صدها هزار پیشینه از بزرگ‌ترین گنجینه‌های علمی کشور و هم‌اکنون مرجع بسیاری از پژوهشگران ایران و جهان است و روزانه بیش از ده هزار کاربر، ده‌ها هزار جست‌وجو در آن انجام می‌دهند. این سامانه بنیان سامانه‌های دیگری در ایرانداک همچون سامانه همانندجو، سامانه پیشینه پژوهش، و برخی از داشبوردهای رصدخانه پژوهش و فناوری نیز هست. از مهر ۱۳۹۷ تا پایان شهریور ۱۳۹۸ بیش از ۳۷ میلیون و ۲۵۷

هزار جست‌وجو با میانگین هر ثانیه، ۲ جست‌وجو در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) انجام شده است.

The screenshot shows the GINJ website interface. The header features the logo of the National Library and Archives of Iran and the text 'پایگاه اطلاعات علمی ایران'. The main navigation bar includes links for 'صفحه نخست', 'درباره', 'آمار', 'پارسی در جهان', 'پرسش‌های همیشگی', 'راهنما', 'مسئولیت محتوا', 'تماس با ما', and 'نام‌نویسی / ورود'. The search bar is located below the navigation bar, with a search button labeled 'جست‌وجو'. Below the search bar, there are three columns of results: 'موضوع‌های پرشمار' (Popular Topics), 'کلیدواژه‌های پرشمار' (Popular Keywords), and 'پژوهشگران پراثر' (Influential Researchers). Each column lists items with their respective counts and titles.

موضوع‌های پرشمار	کلیدواژه‌های پرشمار	پژوهشگران پراثر
۸۲۱۲ مدیریت	۳۱۴۶ ایران (مدیریت بخاران)	۱۹۸ ابوالفضل فراهانی
۶۷۱۳ مهندسی عمران	۲۱۵۲ تانودره (فیزیک)	۱۷۴ غلامرضا بخشی خانیکی
۵۳۲۵ مهندسی مکانیک	۱۹۵۰ بورس اوراق بهادار تهران	۱۷۰ علی ربیعی
۵۱۳۸ ریاضیات	۱۵۶۷ تهران (شهر)	۱۶۴ عادل آذر
۵۰۸۹ مهندسی برق و الکترونیک	۱۴۸۹ شبکه عصبی (فنی و مهندسی)	۱۵۹ علی رستمی
۴۹۸۶ کشاورزی، عمومی و میان رشته ای	۱۲۳۳ ارزیابی عملکرد (مدیریت بخاران)	۱۵۴ احمد برجعلی
۴۶۲۶ معارف اسلامی	۱۱۸۹ مطالعه تطبیقی (ارتقای بهداشت)	۱۵۳ رضا رسولی

سامانه پیشینه پژوهش

بسیاری از پژوهش‌های دانشگاهی در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها انجام می‌شوند و بخشی از مقاله‌های علمی نیز دست‌آورد همین پژوهش‌ها هستند. آسانی دست‌یابی به این منابع کلیدی و کاربست دستاوردهای آنها در فرایند پژوهش برای پژوهشگران و در چرخه تولید برای صنعت کشور بسیار ارزشمند است. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) کار ثبت، سازمان‌دهی، و اشاعه اطلاعات علم و فناوری کشور را بر عهده دارد و از دیرباز مرکز دریافت نسخه‌ای از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و ارائه خدمات اطلاع‌رسانی آنها به جامعه علمی کشور بوده است. ایرانداک با این پشتوانه، سامانه پیشینه پژوهش را در نشانی pishineh.irandoc.ac.ir برای خدمت به نظام علمی کشور راه‌اندازی کرده است و به دانشجویان تحصیلات تکمیلی و پژوهشگران کمک می‌کند تا از پیشینه کار خود، به‌ویژه در پایان‌نامه‌ها و رساله‌های انجام شده در کشور آگاهی یابند و از کار دوباره پرهیز کنند و با منابع موجود درباره پژوهش خود نیز

آشنا شوند. کاربران می‌توانند پس از ثبت نام و تأیید آن، وارد سامانه شوند و درخواست خود را ثبت و هزینه آن را پرداخت نمایند. نتیجه بررسی کارشناسان آموزش دیده ایراندک در کوتاه‌ترین زمان برای کاربر و نیز همه کسانی که کاربر بخواهد، فرستاده می‌شود. این سامانه تا پایان شهریور ۱۳۹۸، به بیش از ۷۰۹ هزار درخواست پاسخ داده است.

سامانه همانندجو

بر پایه تبصره ۹ «قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» مصوب ۳۱ مرداد ۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی و آیین‌نامه اجرایی مصوب ۲۳ مرداد ۱۳۹۸ هیئت وزیران؛ همه مؤسسه‌های آموزش عالی باید تمام متن پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی خود را در نشانی tik.irandoc.ac.ir همانندجویی کنند. «همانندجو» با جست‌وجوی خودکار در متن کامل پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و دیگر مدارک علمی در ایراندک و همچنین در وب، نوشته‌های همانند را بازاریابی و اندازه‌ی همانندی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می‌دهد. برای کاربری این سامانه، استادان گرامی با معرفی مؤسسه‌ها به عضویت این سامانه در می‌آیند و از آن پس می‌توانند پس از ورود به سامانه، نوشته‌های دانشجویان خود را بارگذاری و نتیجه همانندجویی را در کوتاه‌ترین زمان دریافت کنند. افزون بر این، استادان می‌توانند دانشجویان خود را به این سامانه معرفی کنند و نتیجه همانندجویی مدارکی را که آنها بارگذاری می‌کنند، ببینند. «همانندجو» برای نشریه‌ها و همایش‌ها و همچنین ناشران کتاب‌های علمی نیز

به کار می‌رود و ناشران و برگزار کنندگان می‌توانند با عضویت در این سامانه، همه گونه مدرک علمی را همانندجویی کنند و از درستی مالکیت فکری آنها آسودگی یابند. تا پایان شهریور ۱۳۹۸، در این سامانه، ۶۳۳ مؤسسه آموزشی و پژوهشی، ۷۹ نشریه علمی، و ۶۵ هزار کاربر عضویت یافته‌اند. هم‌چنین ۱۰۹ هزار همانندجویی در این سامانه انجام شده است.

پژوهش کار: راهنمای پژوهش و پژوهشگران

سامانه «پژوهش کار: راهنمای پژوهش و پژوهشگران» با چشم‌انداز توانمندسازی و توان‌افزایی پژوهشی همه کسانی درست شده است که کارشان پژوهش یا راهنمایی، داوری، و تجاری‌سازی پژوهش است. پایین بودن کیفیت برخی پژوهش‌ها و رشد افسار گسیخته پژوهش‌های رفع تکلیفی و بداخلاقی‌های پژوهشی، ایراندک را بر آن داشت که یک سامانه آموزشی و اطلاعاتی برای پژوهش و پژوهشگران راه‌اندازی کند. محتوای آموزشی این سامانه بر پایه سه چالش زیر و با رویکرد «یادگیری چگونگی یادگیری» فراهم شده است:

- چالش نخست: نوشته‌های روش پژوهش، پژوهشگران را با روش‌های پژوهش آشنا می‌کنند، ولی خوب پرسیدن و چگونگی پایش و انجا پرسش‌های خوب را به پژوهشگران یاد نمی‌دهند.
- چالش دوم: هر پژوهش و هر پژوهشگر، یگانه است. بنابراین نمی‌توان با یک نسخه، نیازهای آموزشی همه پژوهشگران را برای همه پژوهش‌ها فراهم آورد.

□ چالش سوم: تغییر در نظام آموزش و پژوهش، بسیار زمان‌بر، ولی شروع از پژوهشگر آسان‌تر و زودبازده‌تر است.

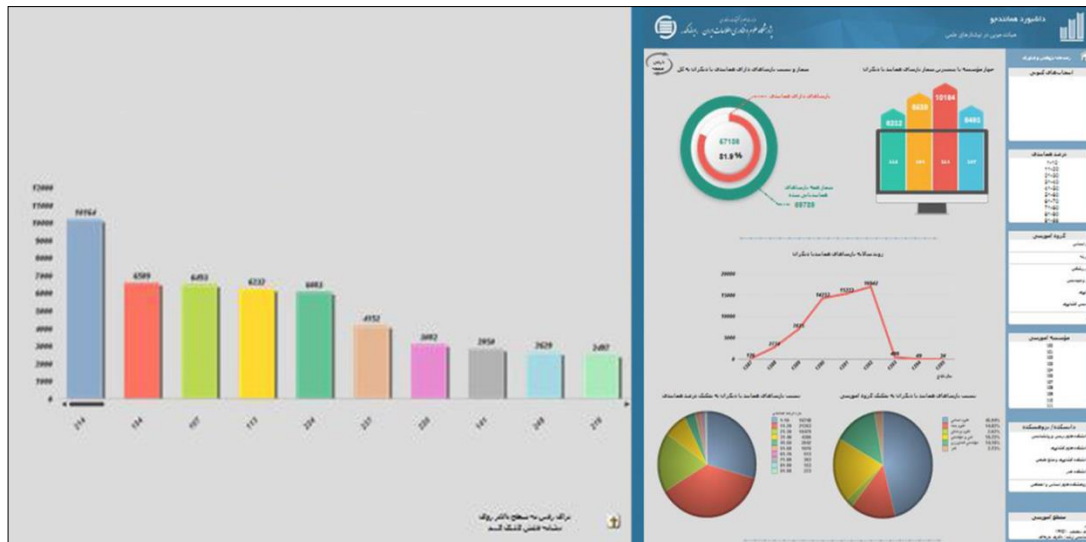
آموزه‌های این سامانه در سه بخش طراحی، اجرا، و ارائه پژوهش هستند و برای یادگیری بیشتر و بهتر، نمونه‌ها و منابع سودمندی نیز در پایان هر سرنویس آمده‌اند. این سامانه در نشانی research.irandoc.ac.ir در دسترس همگان است از ویژگی‌های این سامانه، امکان روزآوری آن بر پایه دستاوردهای نوین و همچنین با مشارکت کاربران است.

طراحی پژوهش	اجرای پژوهش	ارائه پژوهش
مبانی فلسفی پژوهش و روش‌های پژوهش کمی	انتخاب ساخت و بومی‌سازی ابزار پژوهش	نگارش گزارش پژوهش
مبانی و روش‌های پژوهش کیفی	انبارهای پژوهش کمی	تبدیل پژوهش به مقاله
مبانی و روش‌های پژوهش ترکیبی	انبارهای پژوهش کیفی	تبدیل پژوهش به سخنرانی
مبانی و روش‌های پژوهش ترکیبی	انتخاب جامعه پژوهش و گردآوری داده	تبدیل پژوهش به پوستر
مطالعه و نگارش مبانی نظری	تحلیل داده کمی و گزارش یافته‌ها	تبدیل پژوهش به کتاب
مطالعه و نگارش پیشینه پژوهش	تحلیل داده کیفی و گزارش یافته‌ها	تبدیل پژوهش به کارگاه آموزشی
رصد شکاف دانشی و بیان مسئله		
طراحی مدل مفهومی پژوهش		

داشبورد همانندجو

یکی از روش‌هایی که هوش کسب‌وکار از آن برای بازنمایی اطلاعات تحلیلی سازمان بهره می‌برد، داشبوردهای مدیریتی است که با یک نگاه کل به جزء در کوتاه‌ترین زمان، داده‌ها و اطلاعات بسیاری

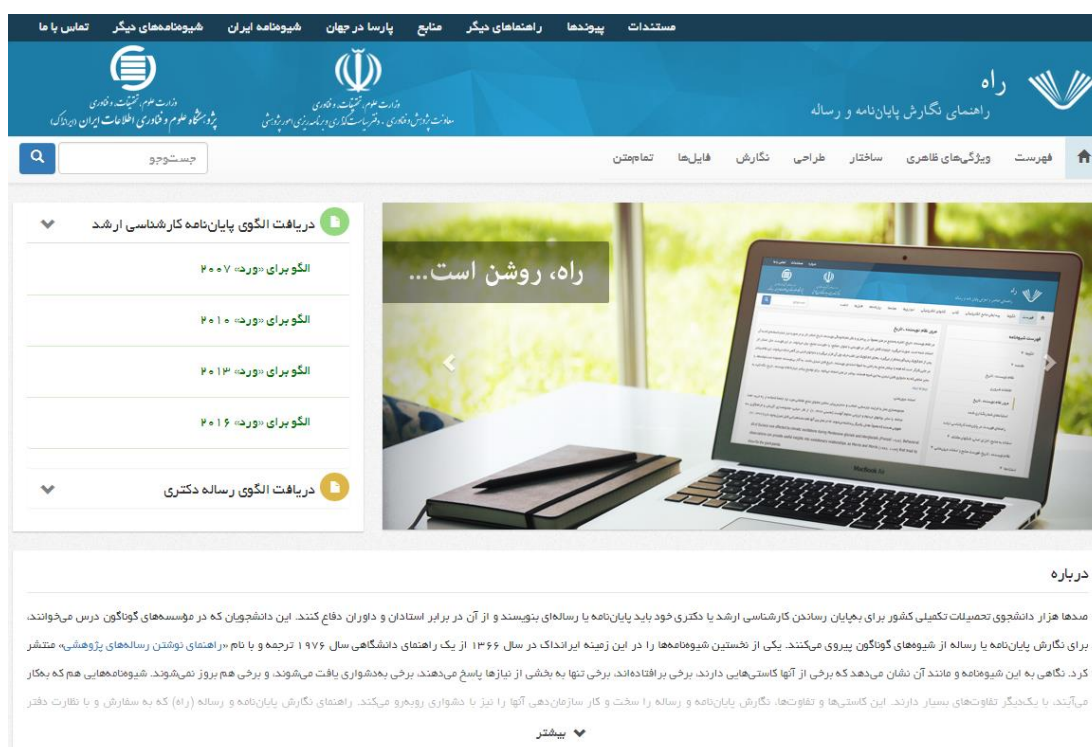
را برای سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران فراهم می‌سازند. داشبورد از مجموعه‌ای از عناصر دیداری (تصویر و نوشتار) درست شده است که اطلاعات را از پایگاه‌های داده سازمان بیرون می‌کشد و در یک یا چند برگ و به شکل یکپارچه نمایش می‌دهد. کلیدی‌ترین ویژگی داشبورد، آنی بودن بازنمایی اطلاعات است که آن را بهترین ابزار برای تصمیم‌گیری در لحظه می‌سازد. یکی دیگر از ویژگی‌های داشبوردها در برابر دیگر ابزارهای گزارش‌ساز، گردآوری داده‌ها در گذر زمان است. ذخیره داده‌های گذشته و اکنون، و نمایش تحلیلی آن، می‌تواند به پیش‌بینی آینده یاری رساند. داشبوردها این امکان را نیز برای مدیران فراهم می‌کنند تا در محیطی پویا و ساده، شاخص‌های عملکردی سازمان، بخش، یا واحد خود را پایش همه‌سویه و در لحظه داشته باشند. داشبورد همانند جو یکی از داشبوردهای رصدخانه پژوهش و فناوری است که وضعیت همانندی «پارسا»های بارگذاری شده در سامانه «همانندجو» را نشان می‌دهد.

راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله (راه)

صدها هزار دانشجوی تحصیلات تکمیلی کشور برای به‌پایان رساندن کارشناسی ارشد یا دکتری خود باید پایان‌نامه یا رساله‌ای بنویسند و از آن در برابر استادان و داوران دفاع کنند. این دانشجویان که در مؤسسه‌های گوناگون درس می‌خوانند، برای نگارش پایان‌نامه یا رساله از شیوه‌های گوناگون پیروی می‌کنند. برخی از این شیوه‌نامه‌ها کاستی‌هایی دارند، برخی برافاده‌اند، برخی تنها به بخشی از نیازها پاسخ می‌دهند، برخی به دشواری یافت می‌شوند، و برخی هم بروز نمی‌شوند. شیوه‌نامه‌هایی هم که به کار می‌آیند، با یک‌دیگر تفاوت‌های بسیار دارند. این کاستی‌ها و تفاوت‌ها، نگارش پایان‌نامه و رساله را سخت و کارسازمان‌دهی آنها را نیز با دشواری روبه‌رو می‌کند.

پایگاه وب راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله (راه) که با پشتیبانی دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری طراحی و راه‌اندازی شده است، یک شیوه‌یک‌سان، جامع، و بروز در دسترس همه دانشجویان تحصیلات تکمیلی کشور می‌گذارد که با پیروی از آن، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های یک‌دستی نوشته شوند. افزون بر راهنمای نگارش، «تمپلت» نسخه‌های گوناگون واژه‌پرداز «ورد» در دسترس گذاشته شده است که دانشجویان بتوانند با دریافت آنها کار نگارش را آسان‌تر انجام دهند. در کنار این‌ها، منابع و پیوندهای بسیاری نیز که در نگارش پایان‌نامه و رساله کاربرد دارند، در این پایگاه آمده‌اند. این پایگاه در نشانی rah.irandoc.ac.ir در دسترس همگان است.

شیوه‌نامه ایران (راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی)

پدیدآور هر اثر علمی، کار خود را بر دو ستون استوار می‌دارد؛ یا بر پایه اندیشه‌ها و یافته‌های خود سخن می‌گوید یا از گفته‌ها و نوشته‌های دیگران بهره می‌برد. با چنین رویکردی، روش‌های گوناگونی برای استناد یا ارجاع به منابع پدید آمده‌اند. این روش‌ها اندک‌اندک ساخت یافته‌اند و در شیوه‌نامه‌هایی با نظام‌های استنادی گوناگون به انتشار درآمده‌اند. گوناگونی در این الگوها، تحلیل استنادی را هم دشوار می‌سازد. از این‌رو، داشتن شیوه‌نامه‌ای فراگیر بر پایه روش‌های پذیرفته شده گریزناپذیر می‌نماید که راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی برای پدیدآوران فارسی‌زبان باشد.

با این هدف، شیوه‌نامه ایران (راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی) بر پایه شیوه‌نامه شیکاگو با پیشینه‌ای بیش از یکصد سال، تدوین شده است. این شیوه‌نامه روش استنادی نویسنده - تاریخ و الگوهای پایه آن را می‌شناساند که روشی فراگیر و آسان است. افزون بر این، چگونگی استناد به منابع گوناگون چاپی و الکترونیکی و نمونه‌های آن را نشان می‌دهد. در اینجا افزون بر تمام متن شیوه‌نامه، خلاصه‌ای از آن نیز هست که ناشران و نشریه‌های علمی می‌توانند برای راهنمایی پدیدآوران به کار برند. اسلایدهای آموزشی شیوه‌نامه نیز برای کاربرد در کلاس‌های درس در وب‌سایت imos.irandoc.ac.ir در دسترس همگان است.

خانه تمایزات اسلایدهای آموزشی راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله شیوه‌نامه‌های دیگر تماس با ما

شیوه‌نامه ایران
راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی

فهرست الگوها پیدایش منابع الکترونیکی مفصل، جلد و دیگر اطلاعات برای تعیین محل استناد کتاب کتابهای الکترونیکی ادواریها نشریه‌های علمی نشریه‌های علمی الکترونیکی

مجله‌ها مجله‌های پیوسته روزنامه‌ها استناد به نقدها مصاحبه‌ها و نوشته‌های شخصی اطلاعات منتشر نشده یا به شکل غیر رسمی منتشر شده گونه‌های ویژه مراجع مواد دیداری - شنیداری

جست‌وجو پایگاههای اطلاعات مدارک بخش عمومی پایگاههای اطلاعات

شیوه‌نامه ایران
راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی

درباره شیوه‌نامه

پدیدآور هر اثر علمی کار خود را بر دو ستون استوار می‌دارد: یا بر پایه انجمن‌ها و یافته‌های خود سخن می‌گوید یا از گفته‌ها و نوشته‌های دیگران بهره می‌برد. اخلاق علمی می‌کند که کاربست گفتار و نوشتار دیگران با استناد به منبع آنها باشد تا خوندگان بتوانند به‌سادگی سرچشمه آنها را بازشناسند و اگر نیاز بود از آنها بهره ببرند. با چنین رویکردی، روش‌های گوناگونی برای استناد یا ارجاع به منابع پدید آمده‌اند. این روش‌ها اندک اندک ساخت یافته‌اند و در شیوه‌نامه‌ای با نظام‌های استنادی گوناگون به انتشار درآمده‌اند. کمبود چنین شیوه‌نامه‌هایی به زبان فارسی، مایه کاربست روش‌های گوناگون استناد در میان ناشران و نشریه‌های گوناگون شده که گاه پوشش بسنده‌ای برای استناد به همه منابع را نیز در بر ندارند. بخین‌سل، افزون بر دشوار شدن کار پدیدآوران و ویراستاران برای پیروی از الگوهای درست در نوشتار فارسی، سرگشتگی آنها را در استناد به منابع گوناگون نیز در پی خواهد داشت. گوناگونی در این الگوها تحلیل استنادی را هم دشوار می‌سازد. از این‌رو، داشتن شیوه‌نامه‌ای فراگیر بر پایه روش‌های پذیرفته شده گریزناپذیر می‌نماید که راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی برای پدیدآوران فارسی‌زبان باشد.

با این هدف، شیوه‌نامه ایران (راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی) بر پایه شیوه‌نامه شیکاگو با پیشینه‌ای بیش از یکصد سال، تدوین شده است. این شیوه‌نامه روش استنادی نویسنده - تاریخ و الگوهای پایه آن را می‌شناساند.

بیشتر

پژوهش

یکی از رویکردهای کلیدی ایرانداک به گسترش اخلاق پژوهش، راهاندازی گروه پژوهشی و انجام پژوهش در این زمینه بوده است.

گروه پژوهشی و اعضای هیئت علمی

ایرانداک در تیر ۱۳۹۶ یک گروه پژوهشی را با نام «اخلاق و حقوق اطلاعات» در شورای گسترش آموزش عالی به تصویب رساند که هم‌اکنون سه عضو هیئت علمی دارد.

دکتر علیرضا ثقه‌الاسلامی
دانش‌آموخته دکتری تخصصی فلسفه علم
دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

دکتر صفر بیگ‌زاده
دانش‌آموخته دکتری تخصصی حقوق
دانشگاه تهران

دکتر رحمان شریف‌زاده
دانش‌آموخته دکتری تخصصی فلسفه علم و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

ایرانداک در راستای اهداف و وظایف سازمانی خود طرح‌های پژوهشی متعددی را تصویب و به انجام رسانده است.

بررسی حقوق مالکیت مادی و معنوی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی ایران

پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها از دستاوردهای کلیدی پژوهش دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد و دکتری هستند. با این همه، مسئله‌ای که گویی هنوز بدان توجه نشده، حقوق مادی و معنوی هر یک از اشخاص حقیقی یا حقوقی است که در این آثار نقش دارند و باید با رویکرد حقوقی بررسی شوند. در این میان، حقوق مالکیت فکری از زیرساخت‌های گردآوری، سازمان‌دهی، و اشاعه «پارسا» است. هدف از این پژوهش بررسی تطبیقی بنیان‌های قانونی حقوق مادی و معنوی مالکیت فکری بر «پارسا» در ایران و کشورهای آمریکا و کانادا بوده که با رویکرد کیفی و روش پژوهش «تحلیل اسناد» انجام شده است. از آنجایی که نگارش «پارسا» در بیشتر نظام‌های آموزش عالی در کشورهای گوناگون برای دانش‌آموختگی مورد نیاز است، در این پژوهش قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، و شیوه‌نامه‌های کپی‌رایت، به ویژه درباره «پارسا» در ایران و کشورهای یاد شده بررسی شده است. دستاوردهای این پژوهش به کار همه کسانی می‌آید که در نگارش، تکمیل، انتشار، و بهره‌برداری از «پارسا» نقش دارند.

سرقت علمی و قوانین و مقررات حاکم بر آن در ایران: بررسی وضع موجود و ارائه راهکار

سرقت علمی در سال‌های اخیر در ایران شتاب گرفته است و در قالب سرقت از پایان‌نامه‌ها و مقالات و کتاب‌های دانشگاهی نمود روشن‌تری دارد. هدف از این پژوهش بررسی و روشن ساختن این نکته بوده است که آیا قوانین و مقررات کنونی ایران برای جلوگیری از ارتکاب این گونه سرقت بسنده است یا خیر و اگر هست چرا این امر همچنان در حال گسترش است و اگر نیست از چه راهکارهایی می‌توان به نقطه‌ای رسید که به لحاظ قانونی انجام سرقت علمی متوقف و یا کند شود.

بررسی بدرفتاری علمی در نگارش نوشتارهای دانشگاهی: عوامل مؤثر بر کسب و کار سایه‌نویسی پایان‌نامه، رساله، و مقاله

«پارسا» را می‌توان کلیدی‌ترین کار دانشجو در تحصیل خود به‌شمار آورد. با این آثار؛ عملکرد آموزشی، پژوهشی، و حرفه‌ای دانشجویان ارزیابی شده و به آنان مدرک تحصیلی داده می‌شود. بنابراین، این آثار را باید خود دانشجویان بنویسند. با این همه، برخی از دانشجویان، کسان دیگری را برای نگارش پایان‌نامه‌شان به کار می‌گیرند و نامی از پدیدآور اصلی در اثر نمی‌آورند. این پدیده که سایه‌نویسی

دانشگاهی نام دارد، نوعی بدرفتاری علمی و دانشگاهی است و در شمار کج‌روی‌های اجتماعی دسته‌بندی می‌شود. واکاوی چیستی، چگونگی، و چرایی این پدیده، هدفی است که در این پژوهش پیگیری شده است. برای دستیابی به هدف پژوهش، پژوهشگران در چارچوب رویکرد کیفی، با مهم‌ترین کنش‌گران این پدیده، یعنی دانشجویان سفارش‌دهنده پایان‌نامه و سایه‌نویس‌ها، مصاحبه کرده‌اند. سپس داده‌های یافت شده از مصاحبه با شش مشتری و ۱۰ سایه‌نویس کدگذاری، الگویابی، و دسته‌بندی شده است. یافته‌های این پژوهش، چیستی سایه‌نویسی را در هفت محور (عناوین شغلی، دامنه سایه‌نویسی، سایه‌نویس کیست، کانال آشنایی با سایه‌نویسی، اقتصاد سایه‌نویسی، مشتری کیست، و نگرش در مورد سایه‌نویسی)، چگونگی سایه‌نویسی را در هفت محور (بازاریابی، اعتماد، فرایند نگارش سایه‌نویسی، ارتباط مشتری و سایه‌نویس، تحویل اثر، ارتباط با استاد، و دفاع از اثر)، و چرایی سایه‌نویسی را در پنج محور (انگیزه سایه‌نویس، انگیزه مشتری، نقش نظام آموزشی، نقش دانشگاه، و نقش استادان) نشان می‌دهند.

بررسی و تبیین مفاهیم، مسائل، و رهنمودهای اخلاق پژوهش در فضای مجازی

فضای مجازی، فرصت‌های جدیدی را برای تعامل دانشمندان و محققان کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه پدید آورده است. گسترش استفاده از اینترنت به عنوان یک آزمایشگاه تحقیقاتی جهان‌گستر و رسانه‌ای در خدمت فعالیت‌های پژوهشی، موجب پیدایش موضوعات و مسائل اخلاقی نوظهور و متعددی گردیده است. از این رو، شناخت و بررسی مفاهیم، تجزیه و تحلیل مسائل اخلاقی و به‌کارگیری اصول و رهنمودهای اخلاق پژوهش در تحقیقات مبتنی بر فضای مجازی، پیچیدگی‌های خاص خود را دارد. در طرح پژوهشی «بررسی و تبیین مفاهیم، مسائل، و رهنمودهای اخلاق پژوهش در فضای مجازی» به گردآوری، تجزیه، و تحلیل آراء و نظرات محققان و مؤسسات پژوهشی و همچنین مسائل و موضوعات اخلاقی مطرح در حوزه اخلاق پژوهش در فضای مجازی پرداخته شده است. روش‌شناسی پژوهش در این طرح، تحلیل محتوای کیفی است. با استفاده از این روش تلاش شده تا با مراجعه به منابع و مراجع تخصصی، اصیل و روزآمد، به بررسی و تبیین مفاهیم، مسائل، و رهنمودهای اخلاق پژوهش در فضای مجازی پرداخته شود. فرآیند پژوهش در این طرح، شامل کار با نظریه‌ها، گزاره‌ها، سازماندهی و ترکیب آنها، کشف نکات مهم و مبنایی و تبیین آنها در قالب تجزیه و تحلیل‌هایی مستند و حصول نتایج مناسب به عنوان رهنمودهای اخلاقی کارآمد در مواجهه با مسائل اخلاق پژوهش در فضای مجازی است.

سرقت علمی در میان دانشجویان دانشگاه‌ها: مطالعه مرور سیستماتیک و متاآنالیز

سرقت علمی به عمل و یا فعالیت برداشت ایده، کار و ... از شخصی و ارائه آن به نام خود گفته می‌شود و همان سرقت ادبی است. مؤسسات علمی به طور مکرر این مسئله را تاکید و سعی کرده‌اند استراتژی برای کاهش سرقت علمی در میان دانشجویان و محققان خود بکارگیرند. از دیرباز مسئله سرقت ادبی وجود داشته، لیکن با توجه به شرایط رقابتی حاکم بر محیط‌های آموزشی و پژوهشی و بستری که با استفاده از فناوری‌های رایانه‌ای و به‌ویژه اینترنت مهیا شده است، مراکز آموزشی و پژوهشی دنیا در مورد افزایش میزان تقلب و دستبرد علمی، نگرانی‌های روزافزونی دارند. البته فناوری، در زمینه افشای تخلفات پژوهشی نیز نقش تعیین‌کننده‌ای داشته است. برای نمونه می‌توان به نرم‌افزارهای مختلف در حوزه کشف تقلب علمی همچون همانندجو اشاره کرد. مسئله مهم این است که چگونه می‌توان با برنامه‌ریزی در ست و منطقی سرقت علمی در بین دانشجویان را کاهش داد. لذا این تحقیق برآن بوده است تا چارچوبی جهت کاهش مصادیق سرقت علمی در کشور ارائه دهد. اهداف دیگر این تحقیق شامل تعیین مصادیق سرقت علمی در بین دانشجویان دانشگاه‌های جهان، تعیین بیشترین نوع سرقت علمی در بین دانشجویان، تعیین میزان مصادیق سرقت علمی در بین دانشجویان، بررسی میزان سرقت علمی بر اساس ویژگی‌های جمعیت شناختی دانشجویان و بررسی تفاوت‌های سرقت علمی در بین دانشجویان کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه بوده است.

تهیه و تدوین منشور اخلاق پژوهش کیان در فضای مجازی

این طرح پژوهشی به دنبال ارائه منشوری اخلاقی در حوزه پژوهش‌های اینترنتی است. طرح مذکور با رویکردی تجویزی و مبتنی بر روش اقدام‌پژوهی تهیه و تدوین شده است. فرآیند اقدام‌پژوهی در چهار مرحله تحقق یافته است: ۱. تشخیص؛ ۲. برنامه اقدام؛ ۳. انجام اقدام؛ و ۴. ارزیابی اقدام. اهداف این طرح عبارتند از: ۱. تهیه و تدوین منشور اخلاق پژوهش در فضای مجازی برای تسهیل و ترغیب اساتید، دانشجویان، و پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در جهت سازمان‌دهی اخلاقی فعالیت‌های پژوهشی مرتبط؛ ۲. هم‌افزایی و ارتقای توانایی‌های نظری و عملی با همکاری و مشارکت اعضای کارگروه تهیه و تدوین این منشور اخلاقی؛ و ۳. معرفی فرآیند گام به گام و پیشنهاد راهکاری تجویزی به وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای تهیه و تدوین منشور اخلاق پژوهش در فضای مجازی.

پیشنهاد و ارائه یک چارچوب اخلاقی هنجاری برای حمایت از مالکیت فکری در نظام علم، فناوری و نوآوری

در نظام‌های حقوقی جهان، از زمان پیدایش موضوع مالکیت فکری بیش از دو قرن می‌گذرد. امروزه، درباره تفسیر، قلمرو، و توجیه نظام مالکیت فکری، خصوصاً در مواجهه با چالش‌هایی اخلاقی که این نظام برای منافع عمومی جامعه به وجود می‌آورد، مباحث بسیاری مطرح می‌شود. پرسش اصلی این است که چگونه می‌توان میان حمایت از مالکیت فکری دستاوردهای علمی و فناوری برای پدیدآورندگان و صاحبان این حقوق از سویی، و از سوی دیگر دسترسی جامعه به منافع عمومی این دستاوردها توازن و تعادلی برقرار نمود؟ به نظر می‌رسد برای پاسخ به این پرسش دو راهبرد کلان می‌توان اتخاذ کرد. در راهبرد اول به نحوی پیشینی و فارغ از اراده دولت‌ها در اجرای قوانین، برای توجیه اخلاقی نظام مالکیت فکری به دنبال استدلال‌هایی اخلاقی برای مشروعیت بخشیدن به این نظام هستیم. و در راهبرد دوم به نحوی پسینی و در مرحله اجرای نظام مالکیت فکری به دنبال شناسایی ظرفیت‌های اخلاقی قوانین جاری در این نظام هستیم. این طرح پژوهشی در چارچوب پژوهش‌های اسنادی و مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای است و چهار هدف اصلی را دنبال می‌کند: ابتدا جایگاه مطالعات اخلاقی در نظام مالکیت فکری بررسی می‌گردد. سپس با رویکردی اخلاقی نظریه‌های مطرح در نظام مالکیت فکری نقد و بررسی می‌شود. در ادامه به بررسی اخلاقی مالکیت فکری در حمایت از نظام علم، فناوری و نوآوری برای برقراری توازن میان این نظام حقوقی و منافع عمومی جامعه پرداخته می‌شود. در نهایت با اتخاذ دو راهبرد، ابتدا به معرفی نظریه تکثرگرایی برای توجیه اخلاقی نظام مالکیت فکری و سپس با معرفی استثنائاتی بر نظام فعلی حقوق مالکیت فکری به ارائه چارچوبی هنجاری برای امکان تحقق اخلاقی نظام مالکیت فکری در حمایت از توسعه علم، فناوری و نوآوری خواهیم پرداخت.

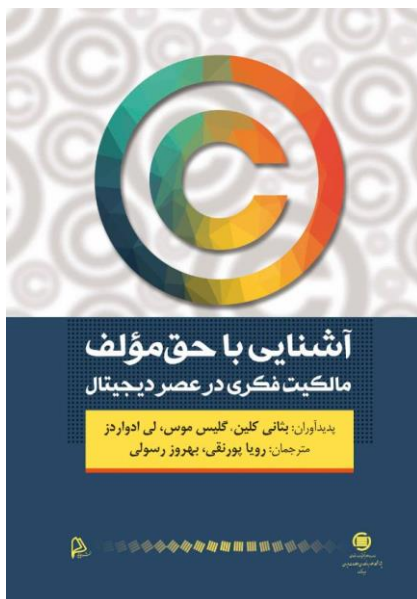
بررسی دانش و دلایل دانشجویان درباره سرقت علمی و ارائه راهکارهای مناسب

سرقت علمی دانشجویان، و یا اعمال غیرقانونی در زمینه‌های علمی، مشکلی جدی برای دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی است. اگرچه شیوع و میزان دقیق سرقت علمی در بسیاری از مطالعات به دلیل ماهیت موضوع ناشناخته است، مطالعات بسیاری بر افزایش میزان سرقت علمی در کشورهای مختلف دنیا صحه گذاشته است. گسترش و ترویج سرقت علمی می‌تواند خسارات جبران‌ناپذیری بر بدنه علمی دانشگاه‌ها و فضای پژوهشی در کشور وارد سازد. این پژوهش با هدف بررسی نگرش، دلایل و تعیین میزان دانش و شناخت کاربران پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) نسبت به مصادیق سرقت علمی و همچنین بررسی راهکارهایی که دانشگاه محل تحصیل و اساتید کاربران پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) جهت کاهش و مقابله با سرقت علمی بکار گرفته‌اند، انجام شد. روش پژوهش پیمایشی و از نوع کاربردی

است. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته است که پس از تایید روایی و پایایی در بین جامعه پژوهش که کاربران پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) جامعه پژوهش بودند توزیع شد. نمونه پژوهش با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۹۳ نفر بود. که پس از گردآوری اطلاعات، ۳۴۴ پرسشنامه گردآوری و وارد مرحله تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد میانگین نگرش دانشجویان ۲/۴۹ است که نشان از نگرش مناسب آنها و حساسیت‌هایی است در عمل به شکل رفتار مقابله با سرقت علمی نشان داده‌اند. همچنین بیشترین دلایل ارتکاب به سرقت علمی از دیدگاه کاربران در مجموع مربوط به دلایل پرورشی همچون (نداشتن مهارت کافی برای انجام تحقیق، ضعف زبان انگلیسی، ناآشنایی با نحوه صحیح ارجاع‌دهی و نقل قول، نداشتن مهارت‌های تحلیل انتقادی و ارائه استدلال، نداشتن دانش کافی و درک درست درباره سرقت علمی، و ضعف زبان نگارشی بود. در خصوص میزان دانش و شناخت کاربران از مصادیق و اقدام به سرقت علمی یافته‌ها نشان داد دانش کاربران در حد متوسطی بود، این در حالی است که میزان ارتکاب دانشجویان در خصوص مصادیق مورد پرسش در حد کمی بود. بیشترین اقدامات و راهکارهایی که موسسات آموزشی و پژوهشی برای پیشگیری و مقابله با سرقت علمی انجام داده‌اند «ارزش محسوب شدن پژوهش‌های اصیل در دانشگاه» است و کمترین اقدامات مربوط به «اطلاع‌رسانی قوانین و آیین‌نامه‌های مقابله با سرقت علمی در دانشگاه» اما به طور کل بیشتر اقدامات در حد متوسط و کم بود و نیاز به توسعه اقدامات و آگاهی‌رسانی در زمینه قوانین و مقررات به چشم می‌خورد. در پایان پیشنهاداتی برای بهبود وضعیت موجود و کاهش سرقت علمی در بین جامعه پژوهش داده شد.

ایرانداک برای گسترش و تثبیت جایگاه علمی اخلاق پژوهش در نظام آموزش عالی، آثار علمی متعددی را در قالب کتاب و مقاله منتشر کرده است:

کتاب: آشنایی با حق مؤلف: مالکیت فکری در عصر دیجیتال

حق مؤلف و مالکیت فکری در جوامع امروزی در قالب اقتصاد مالکیت فکری و نقش آن در اقتصاد کشورها دارای اهمیتی روزافزون است. اگر تا چند دهه پیش درباره جایگاه این نوع مالکیت در جامعه تردید وجود داشت، امروزه دیگر تردیدی نیست که زندگی اجتماعی تا حد بسیاری به آن وابسته است. از سوی دیگر، توسعه اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، و اقتصادی جوامع امروزی مبتنی بر خلاقیت و نوآوری است که به نوبه خود در گرو توجه به فکر و مالکیت فکری است. دنیای دیجیتال اهمیت حق مؤلف را در دنیای امروز دوچندان می‌سازد. اثر حاضر ترجمه‌ای است از کتاب Understanding Copyright: Intellectual Property in the Digital Age که به قلم سه پژوهشگر انگلیسی: بثانی کلین، گلیس موس، لی ادواردز و به همت انتشارات معتبر «سیج» در سال ۲۰۱۵ به طبع رسیده است. این کتاب در هفت فصل شامل: ۱- آشنایی با حق مؤلف در عصر دیجیتال، ۲- تاریخچه کوتاهی از حق مؤلف، ۳- حق مؤلف و اقتصاد خلاقانه، ۴- فناوری‌ها و شرکت‌های میانجی، ۵- پدیدآوران خلاق و حق مؤلف، ۶- ارتباط مصرف‌کنندگان، مجرمان، حامیان، و سارقان آثار ادبی با حق مؤلف و ۷- سیاستگذاری‌های حوزه حق مؤلف تدوین شده است. این اثر می‌تواند منبع درسی حوزه‌های حقوق

مالکیت فکری، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، چاپ و نشر، ارتباطات و رسانه، و دیگر رشته‌های مرتبطی باشد که به نوعی با حقوق مالکیت فکری سروکار دارند. به علاوه، مطالعه آن برای دانشگاهیان نیز پیشنهاد می‌شود چرا که با فکر و مالکیت فکری سروکار داشته و روزانه فکر تولید و مصرف می‌کنند. افزون بر این، عامه مردم نیز می‌توانند از مطالب این کتاب بهره‌بردار کنند به ویژه برای آن که بدانند حق مولف چیست، چگونه و چرا پدید آمده، و فعالیت‌های روزمره آنها چگونه به قانون حق مولف ارتباط پیدا می‌کند.

مقاله علمی-پژوهشی: حق مالکیت بر پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی از منظر حقوق مالکیت فکری (مطالعه تطبیقی). مدیریت اطلاعات ۲ (۱): ۱۴۴-۱۶۸.

پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی از مهم‌ترین برآوردهای پژوهشی دانش‌آموختگان این دوره‌ها هستند. ایده اصلی در این آثار مربوط به دانشجو است، اما گروه راهنمایی و مؤسسه‌های آموزشی نیز در تکمیل اثر نقش دارند. با این حال، حقوق مادی و معنوی هریک از افراد یا نهادهایی که در تکمیل این آثار نقش دارند هنوز مشخص نیست. در این مطالعه سعی شده این مسئله در ایران با رویکرد حقوقی بررسی شود. هدف اصلی این پژوهش، بررسی و مطالعه تطبیقی متون قانونی مرتبط در ایران و دو کشور توسعه‌یافته، یعنی ایالات متحده و کانادا است. حقوق مالکیت فکری از زیرساخت‌های گردآوری، سازمان‌دهی و اشاعه پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی است و لذا ضرورت پژوهش در این زمینه اجتناب‌ناپذیر است. رویکرد پاسخگویی به پرسش‌های پژوهش، کیفی، و روش پژوهش «تحلیل اسناد» است. جامعه بررسی این پژوهش شامل مقررات مرتبط با کپی‌رایت، به‌ویژه درباره پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در کشورهای منتخب می‌شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد توجه آیین‌نامه‌های دانشگاه‌های ایالات متحده و کانادا به مسائل مرتبط با کپی‌رایت پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بیش از مؤسسه‌های ایرانی است. علیرغم تأثیر اساتید راهنما، مشاور، و داور در پایان‌نامه، همواره شخص دانشجو مالک «اثر» و حقوق ناشی از آن - به تعبیر قانون حمایت - به شمار می‌آید.

مقاله علمی-پژوهشی: حق پدیدآور مقاله علمی-پژوهشی بر آگاهی از سرنوشت اثر (بررسی مرحله داوری، مطالعه تطبیقی). مدیریت اطلاعات ۳ (۲): ۱-۲۶.

پس از آن که نویسنده دست‌نوشته‌اش را در سامانه نشریات علمی-پژوهشی به ثبت رساند، آیا چنین حقی دارد که از سرنوشت دست‌نوشته‌اش در فرایند پذیرش تا چاپ آن آگاهی یابد یا نه؟ و اگر چنین است، این حق در حقوق ایران بر کدامیک از مبانی حقوقی و مستندات قانونی استوار است. نگاهی به راهنمای نشریات علمی-پژوهشی در ایران نشان می‌دهد که تاکنون به این موضوع و چنین حقی توجه

نشده است، در حالی که در علمی-پژوهشی غیر ایرانی، زمان‌بندی ارائه شده در راهنمای پذیرش مقاله‌ها نشان می‌دهد که این گروه از نشریات تا حدی چنین حقی را به رسمیت شناخته‌اند. در این مقاله ضمن بیان مبانی حقوقی وجود این حق در حقوق ایران، از طریق مقایسه و مطالعه تطبیقی، وضعیت موجود در نشریات مهم علمی-پژوهشی در ایران و نیز چند کشور خارجی بررسی شده و با ارائه نمودارها و سنجش‌های لازم، علاوه بر آن که وجود این حق در ایران نیز به اثبات رسیده، پیشنهاد شده که در نشریات علمی-پژوهشی ایران نیز در راهنمای پذیرش مقاله‌ها، به اعلام زمان‌بندی مربوط به هریک از مراحل موجود در فرایند پذیرش تا چاپ مقالات، به‌ویژه مرحله داوری توجه شود.

مقاله علمی-پژوهشی: تحلیل مقایسه‌ای دو چارچوب مفهومی در اخلاق آموزش الکترونیک. مدیریت اطلاعات ۱ (۱): ۱۰۴-۱۲۱.

گرچه آموزش الکترونیکی، توانایی‌ها و امکانات بالقوه‌ای را برای گسترش افق‌های آموزشی و علمی به ارمغان می‌آورد، اما ممکن است کیفیت و چگونگی تأثیر این تغییرات و همچنین عواملی که این تغییرات را به هنگام استفاده از آن شتاب می‌بخشد برای مان‌چندان روشن و شفاف نباشد. چنین ابهام‌هایی موجب پیدایش مسائل و موضوعات اخلاقی و اجتماعی گسترده‌ای پیرامون این مصنوع فناورانه می‌شود. در اینجا، توجه به رابطه آموزش الکترونیکی و جامعه هدف برای دستیابی به مفهوم‌سازی‌های نوین و مرتبط با اخلاق آموزش الکترونیکی بسیار حائز اهمیت است. از این رو، مهم‌ترین وظیفه اخلاق آموزش الکترونیکی، پیشنهاد و ارائه چارچوب مفهومی مناسب برای تبیین رابطه هنجاری میان آموزش الکترونیکی و جامعه است. در این مقاله، برای معرفی و بررسی چارچوب‌های مفهومی بدیل در اخلاق آموزش الکترونیکی مبتنی بر دو رهیافت فلسفی موجبیت‌گرایی فناورانه و بر ساخت اجتماعی فناوری، مدل تحلیلی جفریز-استال-مک‌راب را مبنای این تحلیل مقایسه‌ای قرار می‌دهیم. در پایان، پس از تجزیه و تحلیل ماهیت اخلاق آموزش الکترونیکی مبتنی بر مدل سه‌جانبه پداگوژی، فناوری اطلاعات و اخلاق ذیل دو رهیافت مذکور به تعریف‌های بدیلی از اخلاق آموزش الکترونیکی دست می‌یابیم.

مقاله علمی-پژوهشی: چارچوبی برای تحلیل موقعیت‌های اخلاقی در پژوهش‌های اینترنتی. مدیریت اطلاعات ۴ (۲): ۸۸-۶۳.

اخلاق پژوهش اینترنتی زیرمجموعه‌ای از اخلاق کاربردی است که به عنوان یک حوزه مطالعات میان‌رشته‌ای، رشته‌های علمی و تخصصی متعددی را درگیر می‌کند. هدف آن بررسی، ارائه و به کارگیری رهنمودهای اخلاقی برای انجام فعالیت‌های پژوهشی، خصوصاً با تمرکز بر سوژه‌های انسانی

در پژوهش‌های اینترنتی است. این مقاله با رویکردی توصیفی، مبتنی بر روش‌شناسی پژوهش‌های اسنادی و در چارچوب مطالعات کتابخانه‌ای ارائه گردیده است. بر این اساس تلاش شده است با مراجعه به منابع و مراجع تخصصی، اصیل و روزآمد، ابتدا تصمیم‌گیری اخلاقی در پژوهش‌های اینترنتی معرفی گردد. سپس استدلال می‌شود که تصمیم‌گیری‌های اخلاقی باید بر اساس موقعیت‌های پژوهشی در محیط اینترنت به صورت موردی و با رویکردی پایین به بالا اتخاذ گردد. دو شاخص امکانات اینترنتی و همچنین موضوعات اخلاقی، معیارهای اساسی در بررسی و تحلیل چالش‌های اخلاقی در پژوهش‌های اینترنتی معرفی می‌شود. این شاخص‌ها تا حدی می‌تواند شرایط انعطاف‌پذیری را برای بررسی موقعیت‌های اخلاقی متنوع در پژوهش‌های اینترنتی با پرهیز از ارائه دستورالعمل‌های جهان‌شمول اخلاقی و تنها تکیه بر رهنمودها یا بینش‌های اخلاقی فراهم کند. شاخص‌های مذکور مؤلفه‌های جدول موقعیت‌های اخلاقی در پژوهش‌های اینترنتی را تشکیل می‌دهد. این جدول به پژوهندگان کمک می‌کند تا تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اخلاقی متنوع را با توجه به مسئله اخلاقی و بستر تجلی آن در محیط اینترنت شناسایی و تحلیل نمایند.

مقاله علمی-پژوهشی: فرآیندی برای تدوین مرامنامه اخلاق پژوهش اینترنتی مبتنی بر روش اقدام‌پژوهشی. اخلاق در علم و فناوری ۱۴ (۲): ۷-۱.

اخلاق پژوهش اینترنتی زیرمجموعه‌ای از اخلاق کاربردی است که هدف آن بررسی، ارائه و به‌کارگیری رهنمودها و کدهای اخلاقی برای هدایت فعالیت‌های پژوهشی در فضای مجازی است. تدوین این مرامنامه مبتنی بر دو روش پژوهشی اسنادی و اقدام‌پژوهی است. فرآیند اقدام‌پژوهی در چهار مرحله تحقق می‌یابد: (۱) تشخیص، (۲) برنامه اقدام، (۳) انجام اقدام و (۴) ارزیابی اقدام. مرحله تشخیص مسائل اخلاقی برای تنظیم پیش‌نویس کدهای اخلاقی مبتنی بر روشی اسنادی است. در این چارچوب با گردآوری منشورها و مرامنامه‌های اخلاقی متعدد و قابل اطمینان، مهمترین مسائل اخلاقی در پژوهش‌های اینترنتی استخراج، و کدهای اخلاقی مرتبط صورتبندی و به عنوان پیش‌نویس مرامنامه در کارگروهی تخصصی مورد ارزیابی نقادانه قرار می‌گیرد و برای انجام اقدام به سازمان مربوطه ارسال می‌شود. هدف از تدوین این مرامنامه، معرفی فرآیندی گام به گام برای تدوین مرامنامه اخلاق پژوهش اینترنتی و ارائه کدهایی اخلاقی به منظور هدایت و سازمان‌دهی اخلاقی فعالیت‌های پژوهشی محققان در فضای مجازی است. مرامنامه اخلاق پژوهش اینترنتی به عنوان متممی بر منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف در ۹ فصل و ۱۵ بند در چارچوب اصول و موازین اخلاق پژوهش آن وزارتخانه تهیه و تنظیم شده است.

مقاله همایشی: چشم‌اندازی دموکراتیک به اخلاق پژوهش اینترنتی: مقایسه‌ای میان دو سند اخلاقی ۲۰۰۲ و ۲۰۱۲ انجمن پژوهش‌گران اینترنتی. در چکیده مقالات کنگره بین‌المللی اخلاق در علوم و فناوری، ۵۸-۵۹.

حوزه مطالعات اخلاق پژوهش در فضای مجازی یا اخلاق پژوهش اینترنتی در قلمرو اخلاق کاربردی قرار می‌گیرد و محل تلاقی اخلاق پژوهش و اخلاق فضای مجازی (یا اخلاق اینترنت) است. این حوزه مطالعاتی، به تجزیه و تحلیل مسائل اخلاقی و به کارگیری اصول و رهنمودهای اخلاق پژوهش در فعالیت‌هایی پژوهشی می‌پردازد که در این فعالیت‌ها از اینترنت به عنوان ابزار یا محیط پژوهش استفاده می‌گردد. از نظر برخی اندیشمندان، با عبور از فناوری‌ها و امکانات مبتنی بر وب ۱.۰، مرزهای میان کاربران و تولیدکنندگان وب، مصرف و مشارکت، متخصص و غیرمتخصص، بازی و کار، داده و شبکه، و واقعی و مجازی در حال محو شدن است. از این رو، پیدایش و پذیرش اجتماعی فناوری‌های مبتنی بر وب ۲ (و نسل‌های پس از آن) به پژوهشگران فعال در پژوهش‌های اینترنتی فرصت می‌دهد که به اخلاق پژوهش در فضای مجازی نگاهی دوسویه یا تعاملی داشته باشند.

مقاله همایشی: مروری بر اخلاق داوری در پژوهش: بررسی رهنمودهای اخلاقی در مجله‌های علمی. در چکیده مقالات کنگره بین‌المللی اخلاق در علوم و فناوری، ۷۳-۷۴.

داوری پژوهش‌ها، گونه‌ای رفتار علمی است که برای بررسی دقیق، عالمانه و منصفانه یک اثر یا فعالیت علمی یا پژوهشی اهمیت بسیار زیادی دارد. این فرآیند ذهنی، دربرگیرنده تلاش برای بررسی اصالت، ارزش، اثرگذاری، نوآورانه بودن و به طور کلی اهمیت یک اثر یا فعالیت پژوهشی است. با این حال، این فعالیت علمی یکی از اجزای جدایی‌ناپذیر اخلاق نشر علمی نیز محسوب می‌شود و داوران همراه با نویسندگان، سردبیران و ویراستاران از مهم‌ترین اجزای نشر علمی، به‌ویژه نشر مقاله‌های علمی در نظر گرفته می‌شوند. از آن‌جا که داوران به‌عنوان متخصصانی که بیرون از فعالیت پژوهشی قرار دارند و با هدف بهبود بروندهای پژوهش انتخاب می‌شوند، بنابراین برخی ملاحظه‌های اخلاقی در این میان پدید می‌آید که لازم است مورد توجه قرار گیرد. یکی از این ملاحظه‌ها، اخلاق داوری است و به‌نظر می‌رسد خلأ نبود نگاهی نظام‌مند و تحلیلی نسبت به رهنمودهای اخلاقی ارائه شده در مجله‌های علمی در میان پژوهش‌های علمی به چشم می‌خورد. از سوی دیگر، چشم‌انداز مجله‌های علمی داخلی به اهمیت و جایگاه اخلاق داوری سهل‌انگارانه به‌نظر می‌رسد. به‌ویژه این که نگاهی متمایز به اخلاق داوری در این انتشارات علمی می‌توان زمینه‌ساز بهبود برونداد پژوهش‌های علمی نیز باشد. بنابراین، پژوهش کنونی به دنبال واکاوی و بررسی رهنمودها، اصول و گداهای اخلاقی ارائه شده در مجله‌های علمی به منظور دستیابی به هسته اصلی مؤلفه‌های موجود در این رهنمودهاست.

مقاله همایشی: ابعاد مؤثر بر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی در اخلاق پژوهش. در چکیده مقالات نخستین همایش ملی آسیب‌شناسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در حوزه علوم انسانی-اسلامی، ۵۴.

اخلاق پژوهش به بررسی موضوعات و چالش‌های اخلاقی در انجام فعالیت‌های پژوهشی پرداخته، و هدف خود را ارتقاء سلامت اخلاقی فعالیت‌های پژوهشی و نهادینه ساختن ارزش‌های اخلاقی در جامعه پژوهشگران تعریف می‌نماید. یکی از مهم‌ترین گام‌های اخلاق پژوهش، تصمیم‌گیری اخلاقی در موقعیت‌های پژوهشی است که می‌تواند تحت تأثیر ابعاد متعددی قرار بگیرد: (۱) رهنمودهای اخلاق حرفه‌ای و هنجارهای تخصصی و علمی؛ (۲) نظریه‌ها و اصول اخلاقی؛ (۳) نظارت اخلاقی از طریق نهادهای بررسی اخلاق پژوهش؛ و (۴) نظارت حقوقی از طریق نهادهای مرتبط. در این مقاله، تأثیر این ابعاد بر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی معرفی می‌شود.

میزگرد و سخنرانی علمی

ایرانداک برای گسترش گفتمان اخلاق پژوهش، در میزگردها و سخنرانی‌های علمی به زمینه‌های گوناگون این حوزه می‌پردازد و کارشناسان و استادان را برای گفت‌وگوهای انتقادی در این زمینه گرد می‌آورد و دستاوردهای آنها را در اختیار همگان می‌گذارد.

سخنرانی علمی: بررسی سرقت علمی از دیدگاه حقوقی

قوانین مرتبط با سرقت یافته علمی به طور عام شامل دو قانون «حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» و «قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی» است. علت افزایش آمار سرقت علمی در دانشگاه‌های کشور شامل دلایلی چون افزایش دوره‌های تحصیلات تکمیلی، لزوم ارائه پایان‌نامه و رساله، اشتغالات متعدد استادان به علت‌های مختلف، و امکان دسترسی سریع به متون است.

اینکه موضوع سرقت علمی افزایش می‌یابد و پیگیری جدی نمی‌شود نیز به دلایل زیر برمی‌گردد:

- اخلاقی شدن قوانین و مقررات؛
- تبدیل قانون به پیشنهاد و توصیه؛
- بی‌رنگ شدن ضمانت‌های اجرایی؛
- هزینه‌بر بودن پیگیری؛
- نزدیک شدن مجری قانون و بزه‌کار؛
- درهم‌تنیدگی مجری بزه‌دیده و بزه‌کار؛
- خصوصی بودن جرم.

سخنرانی علمی: اخلاق پژوهش در فضای مجازی

پژوهش‌ها و فرآیندهایی پژوهشی که در آن از اینترنت و فضای مجازی به عنوان ابزار یا محیط پژوهش برای گردآوری داده‌ها، مجموعه داده‌ها، پایگاه داده‌ها یا دیگر منابع آنلاین به‌منظور انجام فعالیت‌های پژوهشی استفاده می‌شود، پژوهش اینترنتی یا پژوهش در فضای مجازی گفته می‌شود. اخلاق پژوهش در فضای مجازی به تجزیه و تحلیل مسائل اخلاقی و به کارگیری اصول و رهنمودهای اخلاق پژوهش در فعالیت‌هایی پژوهشی پرداخته می‌شود که مبتنی بر فضای مجازی بوده و در ساحت فضای مجازی انجام می‌گردد.

به مجموعه اصول و رهنمودهایی اخلاقی گفته می‌شود که توجه و به کارگیری آنها در مواجهه با مسائل و چالش‌های اخلاق پژوهش در فضای مجازی، موجب بهبود موقعیت و ارتقای سلامت اخلاقی

در تحقق فعالیت‌های پژوهشی می‌گردد، منشور اخلاق پژوهش اینترنتی یا منشور اخلاق پژوهش در فضای مجازی گفته می‌شود.

برخی چالش‌هایی که در این پنل به آن پرداخته شد عبارت بودند از: صحت داده‌ها، رضایت آگاهانه، مالکیت داده‌ها، سرقت داده‌ها، حریم خصوصی و محرمانگی، گمنامی و ناشناختگی. در انتها نیز به چشم‌اندازی برای اخلاق پژوهش در فضای مجازی پرداخته شد.

میزگرد تخصصی: سرقت علمی در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها

ایرانداک به عنوان آرشیو ملی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی کشور، همواره با دغدغه پشتیبانی از حقوق معنوی پدیدآوران و دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های کشور در این زمینه روبه‌رو بوده است. از این رو، افزون بر پی‌گیری زیرساخت‌های فنی برای کشف و پیش‌گیری از سرقت علمی، این موضوع دست‌مایه گفتمانی میان صاحب‌نظران این حوزه نیز گردیده است. ایرانداک سه میزگرد تخصصی با حدود ۱۰۰ نفر شرکت‌کننده در این زمینه برگزار کرده است. این میزگردها در سه محور آثار و پیامدهای سرقت علمی در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، نقش نظام آموزشی در این زمینه، و مقابله نرم‌افزاری با سرقت علمی برگزار شده‌اند.

سخنرانی علمی: اخلاق پژوهش و نگارش

وقتی صحبت از اخلاق پژوهش می‌شود مبحث تلفیق و تفکیک پژوهش و نگارش مطرح است و آن اینکه علم تا زمانی مبسوط نباشد قابل ارزیابی نیست و تا ارزیابی نشود به علیت نمی‌رسد بنابراین تحقیق و نگارش دو وجه و متمم یکدیگر هستند و زمانی که از نگارش علمی صحبت می‌کنیم به محتوای نگارش توجه داریم. بحث اخلاق پژوهش در متون و منابع، به صورت عام و با اشاره به مفاهیم کلی مانند صداقت، گشودگی ذهن و یکپارچگی و جامعیت مطرح شده است که هیچ‌کدام گویای تعریف اخلاق پژوهش نیست.

سخنرانی علمی: رعایت حق مؤلف در پایان‌نامه‌ها و رساله‌های الکترونیکی

با انتشار الکترونیکی آثار به ویژه رقمی‌سازی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های الکترونیکی (ای.تی.دی)، موضوع حق مؤلف در این محیط به عنوان مانع مهمی مطرح می‌شود. هدف، ارائه الگویی برای اجرای بهتر حقوق سایر مؤلفان پایان‌نامه‌ها در سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد متعلق به پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران است. سامانه برای رعایت حقوق سایر مؤلفان پایان‌نامه‌ها نیازمند توجه به مؤلفه‌های حقوقی و مذهبی، حقوق مالکانه پایان‌نامه، مؤلفه‌های پژوهشی، مؤلفه‌های آموزشی و اخلاقی، مؤلفه‌های فرهنگی و اجتماعی، مؤلفه‌های اجرایی، اداری و منابع انسانی، مؤلفه‌های فنی و مؤلفه‌های زیرساخت‌های فنی - نرم‌افزاری است.

سخنرانی علمی: حقوق و فناوری اطلاعات

رشد فناوری اطلاعات در سال‌های اخیر بسیار گسترده بوده و ارتباط گرایش‌های حقوق با این پدیده مورد بررسی قرار گرفته است. حکومت بر اینترنت در آمریکا آغاز شده و در ادامه این فرایند بسیاری کشورها از جمله ایران خواهان خارج کردن این مدیریت از آمریکا بوده‌اند. شکاف دیجیتالی باعث برگزاری دو اجلاس جهانی در سال‌های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۵ در سطح عالی شد و در این اجلاس‌ها یک‌سری اصول برای رفع این شکاف در سطح ملی و بین‌المللی تدوین شد. فناوری اطلاعات ابزار توسعه حقوق بشر تلقی می‌شود اما در اجلاس ژنو موارد دیگری نیز مورد بررسی قرار گرفت و در طول زمان به تیرهای جدیدی از حقوق هم برخورد می‌کنیم و از آن جمله می‌توان به حق دسترسی به اینترنت و پنهان‌بند اشاره کرد؛ از طرف دیگر فناوری اطلاعات می‌تواند ابزاری علیه حقوق بشر نیز باشد.

فناوری اطلاعات نقش بسزایی در صلح و امنیت جهانی داشته و محدودیت‌هایی را برای تروریست‌ها و حامیان آنان ایجاد کرده است. فناوری اطلاعات کنترل حاکمیت ملی و دیدگاه‌های قدیمی کنترل ملی بر جریان اطلاعات و فناوری اطلاعات را دستخوش تغییر کرده و فضای فراملی را فراهم کرده است. تنظیم روابط خصوصی در فضای مجازی نیاز به تغییرات دارد و در حوزه کیفر نیز جرایم کلاسیک و جرایم جدید نیز باید بازتعریف شوند. استفاده از فناوری برای جریان کار بهتر دستگاه‌های قضایی به خوبی مورد استفاده قرار می‌گیرد و دیوان‌های داوری از راه دور بدون حضور فیزیکی در حال انجام است.

سخنرانی علمی: بررسی و تبیین نحوه پشتیبانی مراکز اسناد و مدارک علمی از سیاست‌گذاری علم و فناوری

مراکز اسناد و مدارک علمی، کانون اطلاعات علمی و فناوری را فراهم می‌سازند و از این جهت به عنوان یکی از نهادهای میانجی مهم نظام علم و فناوری هر کشوری قلمداد می‌شوند. برای بررسی نحوه پشتیبانی این مراکز از نهادهای سیاست‌گذار علم و فناوری و حصول اطمینان از وجود روابط لازم در بین این نهادها، به چارچوب خاصی نیازمندیم تا به خلاءهای موجود پی برده و راه‌حل‌هایی را برای پیشبرد مدیریت، تحلیل و تولید اطلاعات استراتژیک، اتخاذ نماییم. در راستای تحقق این هدف، در این سخنرانی، وضعیت پشتیبانی ایرانداک از سیاست‌گذاری علم و فناوری هم از دیدگاه سیاست‌گذاران و هم از دیدگاه مدیران و کارشناسان این پژوهشگاه مورد بررسی قرار گرفته است. اقداماتی که ایرانداک و سایر مراکز اسناد و مدارک علمی می‌توانند در پشتیبانی از سیاست‌گذاری انجام دهند عبارتند از: تولید دانش و اطلاعات تحلیلی مورد نیاز سیاست‌گذاران، تقویت و بهبود فرآیندهای نشر و اشاعه دانش و اطلاعات مورد نیاز سیاست‌گذاران، مشارکت و همکاری این مراکز در سیاست‌گذاری، کمک به تکمیل و تقویت زیرساخت‌ها، قوانین و مقررات علم و فناوری کشور، و راه‌اندازی و ساماندهی نظام‌های آماری و اطلاعات علمی، پژوهش و فناوری.

سخنرانی علمی: بررسی حقوقی قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی: فرصت‌ها و چالش‌ها

شرایط و ویژگی‌های قانون خوب عبارت است از اختصار، انسجام، چابکی، قابل فهم بودن و عدم ابهام که این قانون بیشتر این ویژگی‌ها را داراست اما در ویژگی عدم ابهام ناقص است. برای پیشگیری از تقلب، قانون جامعی نیاز است؛ این قانون اگر می‌خواست پدیده بیرون دانشگاه را حل کند باید ناظر به بسته شدن مؤسسه‌هایی باشد که تقلب در آثار علمی را انجام می‌دهند و برای مجازات آنها تند و تیزتر تصمیم بگیرد. هنگامی که تقاضا برای یک کار هست، با سنگین‌تر شدن مجازات ارزش اقتصادی آن کار بالاتر می‌رود به همین جهت تصویب این قانون باعث بالاتر رفتن هزینه‌های مؤسسات شده است.

بهرتر است اول فرهنگ این موضوع ایجاد شود و پس از آن از طریق قانون به آن رسیدگی شود. بحث مالکیت فکری دو سه قرن اخیر ابداع شده و تازه است و در مورد این قانون نیز می‌بایست ابتدا قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان را لحاظ می‌کردند و بعد این قانون را می‌نوشتند. در این آیین‌نامه هم بر آموزش اشاره شده که این موضوع نیازمند اراده بالا به پایین هست. مسئله بدرفتاری بسیار پیچیده است و راه حل پیچیده‌ای نیز می‌خواهد و باید برنامه ملی برای بدرفتاری علمی داشته باشیم. بخش بزرگی از این مسئله ناپیدا است و اگر برخوردهای جدی صورت گیرد و افراد خطا کار گرفتار توبیخ و تنبیه شوند از آن اجتناب می‌کند اما این اتفاق تاکنون به اندازه کافی روی نداده است. سامانه همانندجو پیش از تصویب این قانون در ایرانداک راه‌اندازی شد و بارها همانندی پایان‌نامه‌ها گزارش شد.

سخنرانی علمی: چگونه فناوری و اخلاق با هم در ارتباطند؟

به باور برخی از صاحب‌نظران، فناوری‌های جدید نیازمند نظام‌های اخلاقی جدیدی هستند. نظام‌های اخلاق سنتی چهار ویژگی و پیش‌فرض اساسی دارند: (۱) مصنوعات فناورانه به لحاظ اخلاقی خنثی هستند؛ (۲) مسائل اخلاقی در رابطه و رویارویی انسان با انسان معنا می‌یابد؛ (۳) ارتباطات انسانی هر چقدر به ما نزدیک‌تر باشد، مسئولیت اخلاقی ما در برابر وی سنگین‌تر است؛ و (۴) انسان یک ماهیت از پیش شکل گرفته دارد که می‌تواند جهان‌شمول باشد. اما امروزه، فناوری‌های جدید تنها انسان‌ها را در بر نمی‌گیرند، بلکه کلیت سپهر حیات را شامل می‌شوند. بنابراین، امکانات جدید فناوری چالش‌های اخلاقی جدیدی را پدید می‌آورند و بسته به اخلاقی یا غیراخلاقی بودن ما در استفاده از آنها تأثیر می‌گذارد. به منظور دموکراتیک کردن فناوری‌های موجود، نظرخواهی از گروه‌های مختلف ذی‌نفعان برای تحقق یک فناوری، در مراحل طراحی، اجرا، و بهره‌برداری از یک سو، و از سویی دیگر اعمال ملاحظات اخلاقی در تحقق یک فناوری پیشنهاد شده است.

سخنرانی علمی: دو راهی‌های اخلاقی و نوآوری مسئولانه

میان هنجارهای اخلاقی و توانایی‌های عامل‌ها در انجام عمل، نوعی هماهنگی وجود داشته (یا باید داشته) باشد، هنجارهای اخلاقی با مقید کردن عملکرد انسان، از ساختارهای اجتماعی و بعضاً از شرایط مناسب محیط زیستی حفاظت می‌کنند. با این حال توسعه فناوری، توانایی عملکرد انسان را گاهی با سرعتی بیشتر از توسعه اخلاق، وسعت می‌دهند. پذیرش مسئولیت و انجام تعهدات اخلاقی قطعاً موثر است اما یک مهندس یا یک دولتمرد، تعهدات متفاوتی دارد که شاید انجام همزمان آنها امکان‌پذیر نباشد. وَن‌دِن هاوون مسئولانه بودن طراحی فناورانه را داشتن تعهد (مرتبه دومی) می‌داند به اینکه من تعهدات (مرتبه اول) خود را انجام می‌دهم. به این معنی که اگر در یک مدت زمان

مشخص، یک عامل اخلاقی (یک مهندس یا دولتمرد) بتواند (با نوآوری‌های فناورانه) شرایطی را ایجاد کند که انجام وظایف متفاوت به‌طور هم‌زمان امکان‌پذیر شود، آنگاه او به‌لحاظ اخلاقی متعهد خواهد بود که این شرایط را ایجاد کند. از نظر او این تعهد اخلاقی به ایجاد نوآوری خواهد انجامید و آن نوآوری ایجاد شده با ارزش‌های اخلاقی مطابق خواهد بود و رشد اخلاقی و دامنه عملکرد انسان مجدداً هماهنگ خواهد شد.

سخنرانی علمی: وساطت فناوری و اخلاق با تکیه بر آرای برونو لاتور

در نظریه کنشگر شبکه، وساطت فناوری از هر جهت می‌تواند یک برنامه کنشی را تعدیل کند. این موضوع، در حوزه اخلاق، به‌طور طبیعی دو مسئله را ایجاد می‌کند: نخست اینکه فناوری‌ها تا چه اندازه در کنش‌ها و تصمیم‌های اخلاقی ما عاملیت دارند. در اینجا بحث ارتباط میان فناوری و اخلاق مطرح است؛ فناوری چگونه می‌تواند به اخلاق مرتبط شود؟ دوم اینکه، آیا می‌توان فناوری را نیز مسئول اخلاقی/حقوقی یک کنش به‌لحاظ اخلاقی/حقوقی مهم دانست یا خیر. اگر فناوری بتواند در یک کنش اخلاقی عاملیت و وساطت داشته باشد طبیعتاً باید نوعی مسئولیت اخلاقی/حقوقی را نیز برای آن متصور دانست. در این ارائه، نخست به تعریف و وضعیت هستی‌شناختی فناوری‌ها پرداخته می‌شود. سپس ارتباط میان اخلاق و فناوری بررسی خواهد شد.

سخنرانی علمی: نقش اخلاق پژوهش در توسعه پژوهش‌های علمی

آیا تحقق اخلاق پژوهش، برای توسعه و پیشرفت پژوهش‌های علمی امری ضروری است یا امکانی؟ اخلاق پژوهش یکی از زیرمجموعه‌های اخلاق کاربردی است که به بررسی و تجزیه و تحلیل موضوعات و چالش‌های اخلاقی در انجام فعالیت‌های پژوهشی پرداخته، و هدف خود را ارتقاء سلامت اخلاقی فعالیت‌های پژوهشی و نهادینه ساختن ارزش‌های اخلاقی در جامعه پژوهشگران تعریف می‌نماید. متأثر از آموزه‌های جامعه‌شناسی علم، اگر علم را به‌مثابه حرفه و پژوهشگران را به‌مثابه متخصصان این حرفه تلقی نماییم، آنگاه اخلاق پژوهش را می‌توان به عنوان اخلاق حرفه‌ای در نظر گرفت. در این چارچوب، برای پاسخ به پرسش اصلی فوق، سه استدلال از منظر اخلاق پژوهش به‌مثابه اخلاق حرفه‌ای ارائه می‌شود. در ادامه برخی ابعاد تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی در فرآیند تحقق اخلاق پژوهش معرفی می‌گردد. این ابعاد عبارتند از: رهنمودهای اخلاق حرفه‌ای و هنجارهای تخصصی و علمی، نظریه‌ها و اصول اخلاقی، نظارت اخلاقی از طریق انجمن‌ها یا گروه‌های بررسی اخلاق پژوهش، و نظارت حقوقی از طریق نهادهای مرتبط.

کارگاه و دوره آموزشی

یکی از پیش نیازهای کلیدی در اخلاق پژوهش، آموزش آن به پژوهشگران است. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که برخی از بدرفتاری‌های علمی، ناخواسته و از روی ناآگاهی است. از این رو، ایرانداک آموزش‌های گوناگونی را برای گسترش اخلاق پژوهش می‌دهد که شرکت در آنها برای همگان آزاد است. این آموزش‌ها تاکنون بارها برگزار شده‌اند که نام آنها در جدول زیر آمده است.

شمار	نام
۱۸۷	نگارش مقاله انگلیسی و فارسی
۱۱۷	روش‌شناسی پژوهش و نگارش پیشنهاد و پارسا
۵۹	جست‌وجوی تخصصی در پایگاه‌های اطلاعات علمی
۲۵	اسلوب ویراستاری کتاب، مقاله، و پارسا
۲۰	استخراج مقاله علمی پژوهشی از پایان‌نامه، رساله، و طرح پژوهشی
۱۷	سواد اطلاعاتی و پیش‌گیری از دستبرد علمی
۷	داوری مقاله‌های علمی
۲	حقوق مالکیت فکری
۱	جعل اسناد و راه‌های مقابله با آن

